

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Ekonomické aspekty trestněprávního postihu právnických osob

Vypracovala: Adéla Fučíková

Vedoucí práce: JUDr. Martin Slobodník, Ph.D.

České Budějovice 2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Adéla FUČÍKOVÁ**
Osobní číslo: **E16182**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Název tématu: **Ekonomické aspekty trestněprávního postihu právnických osob**
Zadávací katedra: **Katedra práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem práce je analyzovat vliv trestněprávního jednání v ekonomice podniku. V práci bude nejprve definována trestná činnost právnických osob dle odborné literatury. Dále bude sledován dopad této činnosti na tržní prostředí. Záměrem práce je upozornit na důsledky jednání právnických osob - např. zákaz činnosti. Závěrem práce bude zamyšlení nad současnou právní úpravou a situací v České republice.

Metodický postup:

1. Studium odborné literatury vztahující se k tématu.
2. Teoretická část - vymezení pojmů, definice.
3. Praktická část - analýza dopadu problematiky.
4. Vyhodnocení a závěr.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**

Rozsah pracovní zprávy: **40-50 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Draštík, A. (2003) *Přehled judikatury: trestné činy proti majetku : zpronevěra. Praha: ASPI Publishing.*

Pelc, V. (2017) *Prokazování původu majetku a daňové trestné činy: komentář k zákonu č. 321/2016 Sb., charakteristika daňových prvků a pojmů normy, předchozí legislativní iniciativy, daňové trestné činy. Olomouc.*

Salachová, B. (2012) *Právo v podnikání. 2., aktualiz. vyd. Ostrava: Key Publishing.*

Úplné znění zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. (2017). Praha: Armex Publishing.

Internetové zdroje vztahující se k dané problematice.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Martin Slobodník**
Katedra práva

Datum zadání bakalářské práce: **31. října 2018**

Termín odevzdání bakalářské práce: **12. dubna 2019**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (1)
370 05 České Budějovice

JUDr. Rudolf Hrubý
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 31. října 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské/diplomové práce, a to – v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne.....

.....

Adéla Fučíková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Martinu Slobodníkovi, Ph.D. za vedení mé práce, cenné rady, trpělivost a ochotu při konzultacích.

Obsah

1	ÚVOD.....	3
2	PRÁVNICKÁ OSOBA JAKO SUBJEKT PRÁVA	4
2.1	Právnícká osoba – pojem.....	4
2.2	Vznik právnícké osoby	6
2.3	Znaky právníckých osob.....	7
2.4	Právo veřejné vs. právo soukromé.....	8
2.4.1	Právnícká osoba jako subjekt soukromého a veřejného práva	9
2.4.2	Právnícká osoba jako subjekt veřejného práva.....	10
2.4.3	Právnícká osoba jako subjekt soukromého práva.....	11
2.4.3.1	Založení obchodní společnosti.....	12
2.4.3.2	Osobní obchodní společnosti.....	13
2.4.3.3	Kapitálové obchodní společnosti.....	15
2.4.3.4	Družstvo.....	16
2.4.4	Vliv právní formy na založení podniku	17
3	TRESTNĚPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST PRÁVNICKÝCH OSOB A JEJÍ UKOTVENÍ V ČESKÉM PRÁVNÍM ŘÁDU	19
3.1	Historie vzniku právní úpravy trestní odpovědnosti právníckých osob	19
3.2	Přijetí zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právníckých osob a řízení proti nim	20
3.3	Rozbor zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právníckých osob a řízení proti nim	21
4	TRESTNÉ ČINY PRÁVNICKÝCH OSOB, TREST JAKO NÁSLEDEK PORUŠENÍ TRESTNÍCH NOREM.....	24
4.1	Trestní právo.....	24
4.1.1	Trestní právo hmotné.....	25
4.1.2	Trestní právo procesní	25
4.2	Trestný čin	26
4.3	Klasifikace trestných činů.....	26
4.4	Druhy trestů	27
4.5	Správní tresty.....	30
4.5.1	Přestupky právníckých osob v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví	31
5	PRAKTICKÁ ČÁST	32

5.1	Úvod.....	32
5.2	Metodický postup pro vypracování praktické části kvalifikační práce..	32
5.3	Statistické údaje – analýza trestných činů právnických osob	33
5.3.1	Hypotéza.....	33
5.3.2	Grafické znázornění získaných dat.....	33
5.3.2.1	Grafické znázornění počtu trestných činů fyzických a právnických osob.....	33
5.3.2.2	Grafické znázornění stíhaných a obžalovaných právnických osob	35
5.3.2.3	Grafické znázornění trestných činů právnických osob spáchaných v letech 2016–2018 a analýza dle § zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.....	36
5.3.2.4	Grafické znázornění trestných činů dle kategorií	41
5.3.2.5	Vyhodnocení	50
5.4	Dotazníkové šetření	51
5.4.1	Stanovení hypotéz	53
5.4.2	Výsledky dotazníkového šetření	53
5.4.3	Vyhodnocení	58
5.5	Celková míra kriminality ve světě a pozice České republiky v letech v letech 2012–2019	61
6	ZÁVĚR.....	70
I.	SUMMARY AND KEY WORDS.....	73
II.	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	74
III.	SEZNAM GRAFŮ, TABULEK A OBRÁZKŮ.....	77
IV.	SEZNAM PŘÍLOH	79

1 Úvod

Úvodem bych Vás chtěla seznámit s tématem mé bakalářské práce, které zní Ekonomické aspekty trestněprávního postihu právnických osob. Toto téma jsem si zvolila z toho důvodu, že mne velmi zaujalo a zároveň z důvodu, že je v rámci tohoto tématu možné spojit dvě hlediska, dle kterých nahlížíme na trestní odpovědnost právnických osob, jimiž jsou hledisko právní a hledisko ekonomické.

Z hlediska právního je vznik trestněprávní odpovědnosti právnických osob, jako takové, pojem vcelku novodobý, neboť v České republice jsou právnické osoby trestně odpovědné až od 1. 1. 2012, kdy vstoupil v účinnost zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů. Proces, kterým byla tato odpovědnost vnesena do českého právního řádu je velmi zajímavý a bude mu věnována jedna z kapitol bakalářské práce.

Hledisko ekonomické je neméně podstatné a vlivu následku trestní odpovědnosti právnických osob se budu věnovat v praktické části své práce.

Nyní bych Vás ráda seznámila s koncepcí práce. Bakalářská práce je rozdělena na dvě části – teoretickou část a praktickou část. Z výše uvedeného vyplývá, že část teoretická bude zaměřena především na právní úpravu a vymezení pojmů. Část praktická pak bude zaměřena na ekonomické aspekty postihu za trestné činy právnických osob.

Teoretická část práce bude složena ze tří kapitol. V první kapitole se budu věnovat pojmu právnické osoby, její právní úpravě a typům právnických osob. Myslím si, že vysvětlení pojmu právnické osoby je klíčové pro celé téma práce. V kapitole druhé se budu věnovat vzniku trestněprávní odpovědnosti a její právní úpravě. Kapitola třetí bude věnována trestným činům právnických osob a bude zaměřena na vymezení trestných činů a jejich popisu.

Praktická část práce bude vycházet především z výroční zprávy Nejvyššího státního zastupitelství, kdy bude vypracována statistika týkající se počtu trestných činů, které jsou páchany právnickými osobami. Druhá část práce bude věnována dotazníkovému šetření, kdy budu pracovat s otázkami a odpověďmi zástupců několika právnických osob, různých právních forem a velikostí. Dotazník bude zaměřen na ekonomický aspekt následku postihu právnické osoby za spáchání trestného činu. V poslední části bude rozebrána pozice České republiky v celkové trestné činnosti ve světě.

2 Právnícká osoba jako subjekt práva

Cílem kapitoly je definice pojmu právnické osoby a jejího vzniku. Dále je kapitola věnována popisu právnické osoby a vymezení jejích základních znaků. V této části práce jsou dále rozebrány druhy a typy právnických osob – tj. právnické osoby jako subjekt veřejného práva a soukromého práva a dále jednotlivé typy právnických osob dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen OZ).

Tuto kapitolu jsem do své práce zařadila z důvodu, že pojem právnické osoby je stěžejní pro praktickou část bakalářské práce, která bude věnována ekonomickým aspektům postihu právnických osob, jako následku trestněprávní odpovědnosti.

2.1 Právnícká osoba – pojem

Pojem právnické osoby ve smyslu tak, jak jej nyní známe je vcelku novodobý. Vývoj a vznik právnických osob vychází z potřeby vzniku specifických útvarů s odlišnými cíli, kdy tato myšlenka pochází už z římské a antické společnosti. Ke vzniku útvarů – právnických osob, vedl dlouhý historický vývoj. Průlomovým obdobím pro vytvoření právnických osob byl kapitalistický společenský systém, kdy vznik a existence právnických osob byla velmi žádoucí z hlediska trhu, ekonomické moci a faktoru peněz. (Hurdík,2009)

V právním řádu České republiky je pojem právnické osoby definován zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen OZ). Právnícká osoba je uměle vytvořená fiktivní osoba, jejíž vznik je podmíněn zákonem nebo registrací příslušným orgánem veřejné moci, či zakladatelským jednáním. Právnícké osoby dělíme na právnické osoby soukromoprávní povahy¹ a veřejnoprávní povahy², které naplňují určitý veřejný zájem. Rozdíl mezi právnickými osobami veřejnoprávní povahy nad právnickými osobami soukromoprávní povahy spočívá především v nadřazenosti při vstupování do právních vztahů. Rozdílu se budeme věnovat v další podkapitole.

¹Mezi právnické osoby soukromoprávní povahy řadíme obecné a kapitálové obchodní společnosti a družstva.

²Jako právnickou osobu veřejnoprávního charakteru můžeme označit kraje, obce, státní příspěvkové organizace, veřejné vysoké školy či ústavy.

Právní osoba je organizovaný útvar, kterému zákon uzná právní osobnost, tj. způsobilost mít práva a povinnosti (v mezích právního řádu), které se právní osoby nemůžou vzdát ani zčásti. Tato právní způsobilost je omezená předmětem činnosti právní osoby. V § 118 OZ je zakotveno, že právní osoba nabývá právní osobnost dnem svého vzniku a trvá po celou dobu existence právní osoby, právní osobnost právní osoby zaniká až zánikem právní osoby.

Zvláštním právním předpisem je právní osobám uložena povinnost zápisu do veřejného rejstříku³, kde je uveden den vzniku, název, předmět činnosti, adresa sídla, jmenný seznam členů statutárního orgánu spolu s informací zastoupení statutárního orgánu. Při zániku právní osobnosti se do veřejného rejstříku uvádí den zrušení s právním odůvodněním a den zániku.⁴ (Uhlířová, 2015)

Zákon č. 89/2014 Sb., OZ, rozlišuje tři typy právních osob, jimiž jsou korporace, fundace a ústavy.

Korporace, disponují především lidským kapitálem a řadíme mezi ně společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti, komanditní společnosti, veřejné obchodní společnosti a družstva a spolky. V zákoně č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů je v § 1 korporace definována jako: „*Obchodními korporacemi jsou obchodní společnosti (dále jen „společnost“) a družstva.*“ (Zákon o obchodních korporacích 90/2012 Sb.: aktuální úplné znění od 14. ledna 2017, [2013])

Fundace, disponují finančním kapitálem. Mezi fundace řadíme nadace a nadační fondy. Zákon č. 89/2012 Sb., OZ definuje fundace v § 303 jako: „*Fundace je právní osoba vytvořená majetkem vyčleněným k určitému účelu.*“ (Občanský zákoník: novelizované znění: rejstřík: redakční uzávěrka ..., 2012)

³Jako příklad veřejného rejstříku můžeme uvést Obchodní rejstřík či Živnostenský rejstřík.

⁴Povinnost zápisu právní osoby do veřejného rejstříku je velmi přínosná a vede k zjednodušení při právním jednání právních osob. Zejména v případě, kdy právní osoba soukromoprávní povahy vstupuje do právního vztahu s právní osobou veřejnoprávní povahy.

Posledním typem právními osob jsou ústavy, které jsou definovány zákonem č. 89/2012 Sb., OZ v § 402 jako: „Ústav je právní osoba ustavená za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky. Ústav provozuje činnost, jejíž výsledky jsou každému rovnocenně dostupné za podmínek předem stanovených.“ (Občanský zákoník: novelizované znění: rejstřík: redakční uzávěrka ..., 2012)

2.2 Vznik právní osoby

Způsoby vzniku právními osob jsou taxativně vymezeny v § 123 OZ. Se vznikem právní osoby je spojen vznik právní osobnosti právní osoby, díky které je právní osoba oprávněna jednat. Pro vznik právní osoby jsou stanoveny OZ a zvláštními právními předpisy podmínky, které musí být splněny. Mezi základní podmínky patří existence právního předpisu, zakladatelské jednání, registrační či evidenční řízení a zápis do veřejného rejstříku.

Právní osoba vzniká:

- a) **na základě zákona – ex lege** (kumulativně probíhá registrační nebo evidenční řízení)
- b) **rozhodnutím orgánu veřejné moci**
- c) **zakladatelským právním jednáním**
- d) **jiným způsobem, který stanoví jiný právní předpis**

ad a) vzhledem k výše uvedenému je zřejmé, že předpokladem pro právní osobu vznikající ex lege, je existence právního předpisu, typickým příkladem právními osob vznikajícími ex lege jsou veřejnoprávní korporace (instituce). Příkladem můžeme uvést:

- a) **stát** – nejdůležitější veřejnoprávní korporace, jejíž vznik je upraven normami mezinárodního práva, musí být splněny všechny podmínky a musí být vznik státu uznán dalšími subjekty mezinárodního práva
- b) **kraje** – vyšší územní samosprávné celky, upravené zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů.
- c) **obce** – územní samosprávné celky, upravené zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích a obecním zřízení, ve znění pozdějších předpisů.
- d) **veřejné vysoké školy** – upravené zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů

- e) **komory** – (nucené profesní korporace), upravené zákonem č. 301/1992 o Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, ve znění pozdějších předpisů
- f) **státní fondy** – upravené např. zákonem č. 239/1992 Sb., zákon o Státním fondu kultury ČR.

2.3 Znamky právnických osob

Proto, aby právnická osoba byla z hlediska práva považována za právnickou osobu musí naplňovat určité znamky, jimiž jsou.

právní osobnost – kterou disponuje právnická osoba dle § 118 OZ po celou dobu své existence, od jejího vzniku až do jejího zániku, právnická osoba je díky své právní osobnosti oprávněná vstupovat do právních vztahů, jednat svým jménem a na svou vlastní odpovědnost.

název – dle § 132 OZ musí odpovídat určitým požadavkům, tj. musí být specifický, odlišit právnickou osobu od jiné osoby a označovat právní formu, která skutečně odpovídá právnické osobě, tzn. například když se jedná o spolek – musí být v názvu uvedeno spolek + název společnosti nebo název společnosti a na konci zkratka z.s. (zapsaný spolek). Název právnické osoby a její jméno je totožný pojem. Název právnické osoby vzniká zakladatelským právním jednáním.

sídlo – dle § 136 OZ se sídlo určí při ustavení právnické osoby, právnická osoba musí být ve svém sídle opravdu k zastížení, tzn. není možné uvést sídlo, které není nijak spojené s právnickou osobou. Za sídlo právnické osoby může být v určitém případě považován i byt člena statutárního orgánu v případech, kdy není narušen klid a pořádek. Právnické osobě je uložena povinnost uvést plnou adresu sídla do veřejného rejstříku.

orgány právnických osob – jménem právnické osoby jedná ve všech věcech statutární orgán, který může být kolektivní či individuální povahy. V případě kolektivní povahy je statutární orgán tvořen více členy, kteří rozhodují ve sboru většinou hlasů (např. statutárním orgánem společnosti je správní rada), v případě individuální povahy je statutární orgán tvořen pouze jednou osobou, zpravidla ředitelem. Fyzická osoba jakožto člen voleného orgánu musí být plně svéprávná. Pokud je členem voleného orgánu jiná právnická osoba, musí zmocnit fyzickou osobu, aby ji zastupovala. (Občanský zákoník: novelizované znění: rejstřík: redakční uzávěrka ..., 2012)

předmět činnosti – předmětem činnosti je v podstatě vyjádřen účel, pro který právnická osoba vznikla. Předmět činnosti se liší a záleží především na povaze právnické osoby. Předmětem činnosti je omezená právní osobnost právnické osoby. (Občanský zákoník: novelizované znění: rejstřík: redakční uzávěrka ..., 2012)

Příklad jednotlivých činností právnických osob je uvedený v tabulce níže:

Tabulka 1: Předmět činnosti právnických osob

Typ právnické osoby	Předmět činnosti
Obce	Všeobecné činnosti veřejné správy
Spolek	Výdělečná činnost
Společnost s ručením omezeným	Činnost účetních poradců
Akciová společnost	Výroba, obchod a služby
Komanditní společnost	Zprostředkování obchodu a služeb
Veřejná obchodní společnost	Montáž, úpravy, revize
Nadace	Shromažďování finančních prostředků
Ústav	Sociální péče

Zdroj: Registr ekonomických subjektů, vlastní zdroj autora

2.4 Právo veřejné vs. právo soukromé

Tato podkapitola byla do konceptu mé bakalářské práce zařazena zejména z důvodu obsažení definice právnických osob veřejnoprávní a soukromoprávní povahy. Toto rozlišení je velmi podstatné z důvodu odlišných kompetencí v právních vztazích. Zároveň jsem tuto kapitolu do své práce zařadila také z důvodu, že postižitelnost deliktů právnických osob veřejnoprávní a soukromoprávní povahy je odlišná. Avšak tato práce je zaměřena především na právnické osoby soukromoprávní povahy a jejich trestní odpovědnost.

Rozčlenění právního systému na právo soukromé a právo veřejné je nazýváno právním dualismem. V rámci právního státu paralelně fungují dvě právní odvětví. Právní dualismus nalezneme pak v zemích kontinentálně evropského typu právní kultury. Podle metody právní úpravy rozlišujeme normy veřejného a normy soukromého práva. Příkladem normy veřejného práva můžeme uvést zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů. Za příklady normy soukromého práva lze uvést zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. (Knapp, 1995)

Nejmarkantnější rozdíl mezi soukromým a veřejným právem spočívá v postavení subjektů právního vztahu. Jedná-li se o právní vztah vznikající a upravený normami soukromého práva jsou subjekty právního vztahu v rovnocenném postavení, pak v případě, kdy se jedná o právní vztah vznikající a upravený na základě veřejného práva, jsou subjekty v nerovném postavení, neboť subjekt zastupující státní moc (právní osoba veřejnoprávní povahy⁵) má nadřazené, vrchnostenské postavení vůči ostatním subjektům. Vrchnostenské postavení subjektu spočívá v oprávnění ukládat povinnosti. (Gryc, 2010)

„Soukromé právo bývá tradičně definováno jako právo, které slouží zájmům individua, naproti tomu veřejné jako právo, které slouží zájmům celku (Ius civile est quod ad singulorum utilitatem spectat, ius publicum est quod ad statum rei Romanae spectat, Ulpianus, D 1, 1, 1, 2).“ (“Důvodová zpráva: Vývoj soukromého práva”)

Do soukromého práva řadíme právo rodinné, pracovní, občanské, obchodní a mezinárodní právo soukromé. Do veřejného práva řadíme oblasti práva trestního, správního, finančního a mezinárodního práva veřejného. (Grinc, 2010)

2.4.1 Právnícká osob jako subjekt soukromého a veřejného práva

Jak již bylo uvedeno výše, právnícké osoby dělíme dle povahy na soukromoprávní a veřejnoprávní. Nyní se budu věnovat krátkému popisu vybraných veřejnoprávních právníckých osob. Popis veřejnoprávních právníckých osob je zde vzhledem ke komplexnosti této kapitoly.

Veřejnoprávní korporace nebo tzv. veřejnoprávní instituce jsou typické příklady právníckých osob vzniklých ze zákona. V České republice jsou jimi například obce a kraje jako územní samosprávné celky, veřejné vysoké školy, státní fondy apod. Nejdůležitější veřejnoprávní korporací je stát vznikající na základě stanovených norem mezinárodního práva. (Gerloch, 2009)

⁵Pokud právnícká osoba veřejnoprávní povahy vstupuje do právního vztahu, který je upraven normami soukromého práva, má rovné postavení vůči dalším subjektům právního vztahu.

2.4.2 Právnícká osoba jako subjekt veřejného práva

Kraje

V § 1 zákona č. 129/2000 Sb., zákon o krajích ve znění pozdějších předpisů je kraj definován jako územní společenství občanů, které má právo na samosprávu. Jedná se o veřejnoprávní korporaci s vlastním majetkem a vlastními příjmy vymezenými zákonem. Účelem kraje je rozvoj území a péče o potřeby občanů. Hospodáří z vlastního rozpočtu za podmínek ukotvených v zákoně. Vystupuje vlastním jménem. Kraj má samostatnou působnost a jeho orgány jsou zastupitelstvo kraje, rada, hejtman, krajský úřad a zvláštní orgán kraje řízený zákonem. (Cogan, 2018)

Obce

Obec tvoří územní celek vymezený hranicí území obce. Jedná se o veřejnoprávní korporaci a má vlastní majetek. V právních vztazích vystupuje vlastním jménem a nese vlastní odpovědnost. Obec chrání veřejný zájem a pečuje o rozvoj svého území a potřeby občanů. Má samostatnou působnost, tzn. spravuje své záležitosti samostatně. Je spravována zastupitelstvem obce, radou obce, starostou, obecním úřadem a zvláštními orgány obce. (Matrasová & Šlauf, 2003)

Města

Města jsou definována zákonem č. 128/2000 Sb., zákon o obcích a obecním zřízení, ve znění pozdějších předpisů. V § 3 je město charakterizované jako obec, která má nad 3000 obyvatel, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Město spravuje samostatně zastupitelstvo města, rada města, starosta, městský úřad a zvláštní orgány města. (Matrasová & Šlauf, 2003)

Městys

Městys je upraven zákonem č.128/2000, zákon o obcích a obecním zřízení, ve znění pozdějších předpisů. Obec se považuje za městys, pokud tak rozhodl předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Orgány městysu jsou zastupitelstvo městysu, rada, starosta, úřad a zvláštní orgány. (Matrasová & Šlauf, 2003)

Státní příspěvkové organizace

Ty jsou upravovány mnoha vyhláškami i zákony, jako např. zákon č.251/1992 Sb., Nařízení vlády České republiky o platových poměrech zaměstnanců rozpočtových a některých dalších organizací, nebo zákon č.55/2001 Sb., Úplné znění zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, jak vyplývá z pozdějších změn.

Ústavy

Ústavy jsou upraveny zákonem č. 89/2012 Sb., OZ, kdy je ve svém § 402 vymezuje jako: „*Ústav je právnická osoba ustavená za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky.*

Ústav provozuje činnost, jejíž výsledky jsou každému rovnocenně dostupné za podmínek předem stanovených“. Ústav je tvořen kombinací lidského a finančního kapitálu. Statutárním orgánem ústavu je ředitel.⁶ (Občanský zákoník: novelizované znění: rejstřík: redakční uzávěrka ..., 2012)

Spolky

Spolek je upraven v ustanovení § 214-302 zákona č. 89/2012 Sb., OZ. Jedná se o zvláštní formu právnické osoby, jejíž podstatou je dobrovolné sdružení osob, které se sdružují za účelem naplnění společných zájmů. Pro založení spolku je vyžadováno účasti alespoň 3 osob. Spolek může také vyvíjet podnikatelskou činnost, která však nesmí tvořit hlavní činnost spolku a zisk z této činnosti musí být použit na podporu dosažení cílů, k jejichž účelu byl spolek vytvořen. (Občanský zákoník: novelizované znění: rejstřík: redakční uzávěrka ..., 2012)

2.4.3 Právnická osoba jako subjekt soukromého práva

Nejvýznamnější právnickou osobou v právu soukromém je samotný stát, dále obchodní korporace, družstva a spolky.

⁶Pro hierarchické uspořádání ústavu je typické, že jeho statutární orgán je monokratický (ředitel), odpovědný správní radě, která ho do funkce jmenuje a odvolává.

Obchodní korporace jsou zakotvené v zákoně č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů. Za obchodní korporace považujeme veřejnou obchodní společnost, komanditní společnost, akciovou společnost, společnost s ručením omezeným a družstvo.

Obchodní společnosti můžeme dále rozdělit na osobní a kapitálové. Mezi osobní obchodní společnosti řadíme veřejnou obchodní společnost a komanditní společnost. Za kapitálové obchodní společnosti považujeme společnost s ručením omezeným a akciovou společnost.

2.4.3.1 Založení obchodní společnosti

Jako první krok je nezbytné zpracovat a uzavřít společenskou smlouvu, která musí být podepsána všemi společníky a následně notářsky ověřena. V případě, že u společnosti s ručením omezeným dále jen s.r.o. zakládá společnost pouze jeden zakladatel, pak dokument nazýváme zakladatelskou listinou. Pouze u s.r.o. se povinně vytváří základní kapitál. U komanditní společnosti dále jen k.s. tvoří základní kapitál vklady komanditistů a u veřejné obchodní společnosti dále jen v.o.s. se povinně vytváří základní kapitál, jen pokud se ne něm domluví ve společenské smlouvě. Tyto výše vkladu základního kapitálu jsou zapsány do obchodního rejstříku. Peněžní vklad skládají na peněžní účet společnosti, a co se týče vkladu nepeněžního, ten je potřeba ocenit soudním znalcem a převést majetek do majetku společnosti. Následuje podání žádosti o koncesi, jinými slovy ohlášení živnosti u živnostenského úřadu, a nakonec podání žádosti o registraci v obchodním rejstříku. Dnem zápisu do obchodního rejstříku vzniká společnost. Tento postup se aplikuje pro obě osobní obchodní společnosti – tzn. veřejná obchodní společnost a komanditní společnost a dále u společnosti s ručením omezeným. (Krutina,2009)

U akciové společnosti se postup liší a je nejsložitější. Při zakládání akciové společnosti je potřeba splnit nejen podmínky, které jsou uvedeny v textu výše, ale zároveň musí ještě podniknout další kroky. V případě, že zakládá akciovou společnost pouze jeden zakladatel, podepisuje zakladatelskou listinu. Pokud akciovou společnost zakládá dva a více zakladatelů, hovoříme o zakladatelské smlouvě. Oba tyto dokumenty musí být úředně ověřeny a mají stanovený obsah. Dalším potřebným dokladem je návrh stanov, který je závazně upraven a je součástí zakladatelské listiny/smlouvy. (Krutina,2009)

Akciová společnost může vzniknout dvěma způsoby, a to buď na základě veřejné nabídky akcií, kdy zakladatelé podají informaci o době, místu a způsobu upisování akcií veřejnosti, následně za splnění podmínek (splacení 30% nominální hodnoty) ustanoví valnou hromadu, která rozhodne o založení, schválí stanovy a volí orgány. Dále je pořízen notářsky ověřený zápis a ten slouží jako doklad k zapsání do obchodního rejstříku. Po zápisu se vystaví upisovatelům zatímní list⁷ a po splacení je vyměněn za akcie. Druhou možností vzniku pak je způsob, kdy je akciová společnost založena bez veřejné nabídky akcií, tedy jednorázově. Zde je možné, že si zakladatelé mezi sebou dohodnou a v určitém poměru si rozdělí a následně splatí celý základní kapitál. V tomto postupu není vyžadováno konání valné hromady. Notářský zápis o rozhodnutí zakladatelů pak slouží jako doklad o založení. (Krutina,2009)

2.4.3.2 Osobní obchodní společnosti

Osobní obchodní společnosti jsou tvořeny veřejnou obchodní společností a kapitálovou společností.

Veřejná obchodní společnost (v.o.s.)

Veřejná obchodní společnost, zkráceně, veř. obch. spol. nebo, v.o.s. je upravena zákonem č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon ji ve svém § 95 definuje jako „*Veřejná obchodní společnost je společnost alespoň dvou osob, které se účastní na jejím podnikání nebo správě jejího majetku a ručí za její dluhy společně a nerozdílně*“. (Zákon o obchodních korporacích 90/2012 Sb.: aktuální úplné znění od 14. ledna 2017, [2013])

Práva a povinnosti veřejné obchodní společnosti jsou přenesena na pověřeného zmocněnce, tedy fyzickou osobu. Právní poměry jsou řízeny společenskou smlouvou, která obsahuje formu společnosti, předmět podnikání – tj. správa vlastního majetku, jména a příjmení společníků a bydliště. Podíly společníků jsou stejné, nedohodne-li se jinak ve společenské smlouvě. Společenská smlouva může být změněna pouze dohodou všech společníků, nebo v případě zásahu do práv těch, kterých se změna týká. Každý společník musí ve stanovené lhůtě složit vklad do společnosti – peněžitý, majetek, práce, služby. Ve věci rozhodování je zapotřebí souhlasu všech společníků, kteří jsou zároveň statutárním orgánem společnosti.

⁷Zatímní list je cenný papír na jméno a dočasně nahrazuje akcie.

Každý společník má povolené nahlížení do všech dokladů společnosti a kontrolu uvedených údajů. Změnou společenské smlouvy může společník přistoupit do společnosti, ovšem již ručí i za dluhy vzniklé před jeho vstupem, anebo z ní vystoupit, kdy společník ručí jen za ty dluhy, které vznikly s jeho účastí ve společnosti. Zisk a ztrátu si společníci dělí rovným dílem, kdy má každý společník právo na podíl na zisku 25 % z částky z jeho vkladu. Příčiny zrušení společnosti jsou následující: výpovědí společníka, rozhodnutím soudu, smrtí společníka, zánikem společníka právnické osoby, dnem prohlášení konkursu apod. Po zrušení jde společnost do likvidace. (Zákon o obchodních korporacích s komentářem: s účinností od 1.1.2014 nahrazuje obchodní zákoník, 2014)

Komanditní společnost (k.s.)

Zkrácené „kom. spol.“ nebo „k.s.“, je upravena zákonem č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů. V § 118 je komanditní společnost definována jako: *Komanditní společnost je společnost, v níž alespoň jeden společník ručí za její dluhy omezeně (dále jen „komanditista“) a alespoň jeden společník neomezeně (dále jen „komplementář“).* (Zákon o obchodních korporacích 90/2012 Sb.: aktuální úplné znění od 14. ledna 2017, [2013])

Komanditní společnost spojuje prvky jak kapitálové společnosti, konkrétně společnosti s ručením omezeným, jejíž ustanovení se přiměřeně aplikují na právní postavení komanditistů, tak i osobní společnosti, a to veřejné obchodní společnosti, jejíž ustanovení se týká komanditní společnosti jako takové. Založení probíhá uzavřením společenské smlouvy, která musí obsahovat mimo jiné i určení, který ze společníků je komplementář a který komanditista a zároveň musí určit výši vkladu každého komanditisty. Není možné, aby komanditní společnost založil pouze jeden zakladatel, protože ze zákona musí mít alespoň 2 osoby – komplementáře a komanditistu. Úprava práv a povinností komplementářů a komanditistů se liší při vzniku společenského jmění společnosti. Výše majetku není zákonem stanovena, protože k.s. není povinna vytvářet základní jmění. Výše jmění a lhůty splacení vkladů proto jsou upraveny ve společenské smlouvě. Komplementář nemá povinnost k žádnému vkladu oproti komanditistovi, jehož povinnosti vychází jako povinnosti společníka s.r.o., a proto musí vklad do společnosti vložit a alespoň 30 % je povinný splatit do podání návrhu na zápis do obchodního rejstříku a následně musí být vklad splacený do pěti let. Výši vkladu opět určuje společenská smlouva. (“Komanditní společnost”)

Účast ve společnosti zaniká buď zánikem celé komanditní společnosti, vystoupením společníka ze společnosti, zánikem právnické osoby, úmrtím fyzické osoby nebo prohlášením konkursu na majetek komanditisty. Statutárním orgánem jsou pouze komplementáři. (“Komanditní společnost”)

2.4.3.3 Kapitálové obchodní společnosti

Do kapitálových obchodních společností patří společnost s ručením omezeným a akciová společnost.

Společnost s ručením omezeným (s.r.o.)

Se zkratkou spol. s r.o. nebo jen s.r.o. je definována zákonem č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích ve znění pozdějších předpisů, v § 132–242. V § 132 je popsána jako: *„Společnost s ručením omezeným je společnost, za jejíž dluhy ručí společníci společně a nerozdílně do výše, v jaké nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění.“* (Zákon o obchodních korporacích 90/2012 Sb.: aktuální úplné znění od 14. ledna 2017, [2013])

V obchodních společnostech se jedná o historicky nejmladší formu. Tato společnost má povinnost vytvářet základní kapitál a minimální výše vkladu společníka je symbolická 1 Kč. Povinností základního kapitálu se s.r.o. odlišuje od veřejné obchodní společnosti. Způsob zdanění vyprodukovaného zisku společností potvrzuje kapitálovou povahu obchodní společnosti. Oproti akciové společnosti je daleko méně kapitálově náročná z pohledu na základní kapitál. Může být založena pouze jednou osobou, který je zakladatelem i společníkem a zároveň může mít společnost neomezený počet společníků. Práva a povinnosti společníka jsou jak majetková (majetkové vypořádání při ukončení podniku), tak i nemajetková (např. právo nahlížet do dokumentů společnosti). Společník s.r.o. se nemusí účastnit na správě majetku či na podnikání společnosti (na rozdíl od v.o.s.). Zákon o obchodních korporacích navíc umožňuje jednomu společníkovi mít více podílů na společnosti. Valná hromada, jednatelé a dozorčí rada tvoří orgány společnosti s ručením omezeným. Jednatel je vždy považován za člena statutárního orgánu. Je možné mít i více jednatelů a stanoví-li tak společenská smlouva, pak více jednatelů tvoří kolektivní orgán, který by musela nějak označit – např.: rada jednatelů, sbor jednatelů nebo jednatelstvo. (Běhounek, 2001)

Akciová společnost (a.s.)

Akciovou společností, zkráceně akc. spol. nebo taky a.s., tak jako předešlé obchodní společnosti, upravuje zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů, a to v § 243–551. V § 243 je akciová společnost definována jako: „*Akciovou společností je společnost, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií.*“ (Zákon o obchodních korporacích 90/2012 Sb.: aktuální úplné znění od 14. ledna 2017, [2013])

Zakládá se zpravidla za účelem podnikání. Základní kapitál akciové společnosti musí odpovídat součtu jmenovitých hodnot akcií. Akcionáři musí vložit určitý majetek do společnosti (což je znakem kapitálových společností). Jako právnická osoba se zapisuje do obchodního rejstříku. Akciová společnost ustanoví člena svého představenstva s funkcí odpovědného zástupce. Za sídlo se považuje celá adresa uvedená v obchodním rejstříku, nikoliv jen název obce. Akciová společnost nesmí působit klamavě a nesmí být zaměnitelná s jinou firmou. Společnost může bez problému používat majetek získaný vklady společníků, protože to netvoří základní kapitál, je to pouze částka vyjádřená v účetnictví v pasivech. Dále je základní kapitál uveden ve stanovách akciové společnosti, účetnictví a v obchodním rejstříku. Základní kapitál se vytváří nebo zvyšuje upisováním akcií do společnosti. Minimální vklad činí 2 000 000 Kč, což dělá z akciové společnosti firmu s nejdražším počátečním vkladem. Za porušení svých závazků odpovídá akciová společnost celým svým majetkem s tím rozdílem od ostatních obchodních společností, že akcionáři neručí za závazky společnosti za doby jejího trvání. Když se pak akciová společnost ruší s likvidací, ručí akcionář po zániku společnosti. Orgány akciové společnosti tvoří valná hromada, představenstvo a dozorčí rada. (Dědič, Kříž, & Štenglová, 2003)

2.4.3.4 Družstvo

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů popisuje družstvo v § 552–773. K jeho založení je potřeba 3 členů. Každý člen se podílí členským vkladem. Orgány tvoří členská schůze, představenstvo kontrolní komise. V § 552 je charakterizováno jako: „*Družstvo je společenství neuzavřeného počtu osob, které je založeno za účelem vzájemné podpory svých členů nebo třetích osob, případně za účelem podnikání.*“ (Zákon o obchodních korporacích 90/2012 Sb.: aktuální úplné znění od 14. ledna 2017, [2013])

2.4.4 Vliv právní formy na založení podniku

Právní formu určuje zakladatel právnické osoby, určení právní formy má vliv na strukturu právnické osoby. Druhy forem právnických osob jsou již dostatečně vymezeny v předchozích podkapitolách.

Při volbě právní formy podniku je potřeba splnit 9 základních kritérií, která jsou rozhodující. Kritéria jsou následující:

1. **Způsob a rozsah ručení** – právní úprava rozlišuje dvě varianty ručení a to, omezené ručení, kdy společník ručí do výše nesplaceného majetkového vkladu a neručí osobním majetkem (tento typ ručení je uplatňován ve společnostech s.r.o.), nebo ručení neomezené ručení, kdy společník ručí celým svým majetkem za závazky podniku (tento způsob ručení uplatňujeme např. u veřejné obchodní společnosti. (Krutina,2009)
2. **Oprávnění k řízení** – týká se např. zastupování podniku navenek, možnost spolurozhodování, vedení podniku atd. Jde o to, kdo je zmocněn podnik vést a zastupovat jej navenek. Zákon předepisuje, jaké orgány musí podnik mít, ale ve vybraných případech je toto rozhodnutí ponecháno na uvážení společníků. (Krutina,2009)
3. **Počet zakladatelů** – u každé společnosti je jiný, viz výše.
4. **Nároky na počáteční kapitál** – rozsah kapitálu počátečního pro založení podniku je definovaný zákonem pouze pro družstvo a kapitálové společnosti. (Krutina,2009)
5. **Výdaje spojené se založením podniku a administrativní náročnost** – oproti fyzickým osobám, které platí jen jednorázový poplatek za vydání živnostenského oprávnění, v obchodních společnostech jsou klíčovými výdaji tyto: povolení živnosti, zpracování společenské smlouvy (zakladatelské listiny) s notářským ověřením a také zápis do obchodního rejstříku (poplatek činí 5 000 Kč). (Krutina,2009)
6. **Účast na zisku/ztrátě** – je přiměřená míře rizika podnikatele. U osobních společnostech se zisk dělí rovným dílem a u kapitálových společnostech podle výše vkladu, respektive jmenovité hodnoty akcií. (Krutina,2009)

7. **Finanční možnosti** – jde o přístup k cizímu kapitálu nebo rozšíření vlastního kapitálu. Úvěrové možnosti se liší, protože závisí jednak na výši kapitálu společnosti a dále způsob ručení. (Krutina,2009)
8. **Daňové zatížení** – je rozhodující pouze v placení dani z příjmu – jde-li o fyzické osoby, týká se především živnostníka nebo v.o.s. a v případě daně z příjmu právnických osob podléhá dani k.s., s.r.o., a.s. a družstvo. Placení ostatních daní – přímých i nepřímých nesouvisí s právní formou. (Krutina,2009)
9. **Zveřejňovací povinnost** – je upravena obchodním zákoníkem a zákonem o účetnictví, je to povinnost publikovat rozvahu a výkaz zisku a ztráty a vztahuje se na všechny podniky s povinností mít účetní závěrku ověřenou auditorem a zapsané v obchodním rejstříku. (Krutina,2009)

3 Trestněprávní odpovědnost právnických osob a její ukotvení v českém právním řádu

Vzhledem k tomu, že pojem trestní odpovědnosti právnických osob je ukotven v českém právu relativně krátkou dobu, zaměřím se v této kapitole na proces, kterým byl tento institut vnesen do právního řádu České republiky.

Vzhledem k tomu, že je má bakalářská práce zaměřena na trestní odpovědnost právnických osob, bude historický vývoj zpracován pouze ve vztahu k pojmu trestní odpovědnosti právnických osob, neboť zde není prostor k tomu, aby byl zpracován historický vývoj ve vztahu trestního práva jako takového.

3.1 Historie vzniku právní úpravy trestní odpovědnosti právnických osob

Trestněprávní odpovědnost právnických osob byla do českého právního řádu zasazena zákonem č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů. Ukotvení trestné odpovědnosti právnických osob je fenoménem 20. století.

K přijetí tohoto zákona vedla dlouhá doba, kdy právě nahlížení na existenci trestněprávní odpovědnosti právnických osob nebylo jednotné a jednalo se o kontroverzní téma. V roce 2000 byla ustanovena speciální komise, jejímž úkolem bylo posoudit, zda je vytvoření trestněprávní odpovědnosti právnických osob žádoucí či nikoliv. Součástí stanoviska této komise byla analýza mezinárodních právních předpisů a smluv se zaměřením na to, zda z některého mezinárodního dokumentu vyplývá pro Českou republiku povinnost tento institut do svého práva zavést. Výsledkem analýzy bylo, že České republika není v zásadě vázána povinností ukotvit trestněprávní odpovědnost právnických osob do svého právního řádu. Komise ve svém stanovisku mimo jiné uvedla, že vytvoření modelu trestněprávní odpovědnosti právnických osob je jedním z možných modelů řešení této situace, ale zároveň není nezbytné, neboť by byl z hlediska práva možný postih právnických osob v rámci správního řízení, které by bylo nutné ale novelizovat a rozšířit tak, aby odpovídalo požadavkům na správní trestání právnických osob. (Musil, Prášková, & Faldyna, 2001)

Ze stanoviska komise se tedy jeví jako možné/připustné zavedení trestněprávní odpovědnosti právnických osob, tak i správně právní odpovědnosti právnických osob. Vzhledem k tomu, že názory na vznik institutu pro právnické osoby a ukotvení v právu České republiky nebylo jednotné, není zvláštní, že v průběhu 10-ti let proběhly v České republice snahy jak o zavedení trestněprávní odpovědnosti, tak o zavedení správně právní odpovědnosti. Oba pokusy byly ovšem vzhledem k nejednotnosti názorů neúspěšné.

Jak je uvedeno již výše, v roce 2004 byl Poslanecké sněmovně České republiky předložen vládní návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Tento návrh zákona byl v prvním čtení v Poslanecké sněmovně zamítnut. Nejčastěji byl návrh kritizován za §, ve kterém byly taxativně vyjmenovány trestné činy – trestné činy byly do návrhu převzaty z Trestního zákoníku a byly zde uvedeny i takové trestné činy, které byly nad možností právnické osoby vůbec takový čin spáchat – př. šíření infekčních pohlavních chorob, znásilnění apod. Návrhu zákona bylo mimo jiné také vytýkáno to, že byl postaven mimo Trestní zákoník a institut trestněprávní odpovědnosti nebyl zasazen do Trestního zákoníku apod. Uvedla jsem zde pouze některé z mnoha výtek, které zazněly k prvnímu čtení návrhu zákona. Návrh zákona byl poslaneckou sněmovnou zamítnut již v prvním čtení. (“57. Návrh poslance Ivana Langera na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů /sněmovní tisk 564/ - třetí čtení”)

3.2 Přijetí zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Dne 15. 3. 2011 předložila vláda České republiky poslanecké sněmovně návrh zákona, 7.4. 2011 bylo projednání návrhu doporučeno Organizačním výborem a zároveň bylo navrženo jeho projednání Ústavně právním výborem. První čtení zákona v poslanecké sněmovně proběhlo dne 10.5.2011 a poslanecká sněmovna přikázala návrh k projednání Ústavně právnímu výboru, který jej projednal a podal pozměňovací návrhy. Druhé čtení zákona proběhlo dne 21.9.2011, návrh zákona prošel jak obecnou, tak podrobnou rozpravou.

Třetí čtení zákona v poslanecké sněmovně proběhlo dne 27. 9. 2011. Návrh zákona byl schválen a Poslanecká sněmovna postoupila dne 5.10.2011 návrh zákona Senátu České republiky. Podaný návrh zákona nejprve posoudil Organizační výbor a stanovil garančním výborem Ústavněprávní výbor, který jej projednal dne 19.10.2011. Ústavně právní výbor ve svém usnesení návrh zákona schválil. Dne 27.10.2011 byl návrh zákona schválen senátem. Zákon byl dne 3. 11. 2011 doručen prezidentovi České republiky k podpisu. Prezident jej nepodepsal a zákon vrátil zpět poslanecké sněmovně spolu se svým stanoviskem. Dne 6.12.2011 poslanecká sněmovna znovu projednávala vrácený návrh zákona a setrvala na původním návrhu zákona. Zákon byl vyhlášen dne 22. 12. 2011 ve Sbírce zákonů pod číslem 418/2011 Sb., zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. (“Sněmovní tisk 285 N.z. o trestní odpovědnosti práv. osob a řízení proti nim – EU”)

Po téměř 10 letech snah o zavedení trestní odpovědnosti právnických osob byla tato potřeba naplněna přijetím výše uvedeného zákona. Znění zákona bylo dosud 9krát novelizováno (v letech 2013-2017). V § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů, je uveden výčet trestných činů. Při tvorbě právní úpravy se vycházelo z možných dvou variant výčtu trestných činů a to, výčet trestných činů by byl shodný pro právnické i fyzické osoby, pokud by spáchání trestného činu nebylo z dané podstaty vyloučeno a druhou variantou byla situace, kdy by se výčet trestných činů omezil pouze na přečiny a trestné činy právnických osob, k jejichž stíhání se Česká republika zavázala v mezinárodních smlouvách. Vzhledem ke znění § 7 zákona č. 418/2011 Sb., je zřejmé že byla zvolena druhá varianta a taxativně vyjmenovaný okruh trestných činů se omezil a není totožný s trestnými činy, které mohou být spáchány fyzickými osobami. (“Důvodová zpráva: Obecná část”)

3.3 Rozbor zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Text zákona je rozdělen na celkem 6 částí, obsahující 48 §. První část zákona je tvořena obecnými ustanoveními, ve kterých je upraven předmět úpravy a vztah k jiným zákonům.

V § 1 odst. 2 zákona stanoví „*Nestanoví-li tento zákon jinak, použije se trestní zákoník, v řízení proti právnické osobě trestní řád a v řízení o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních přiměřeně zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních*“.

Z výše uvedeného vychází, že právní úprava trestní odpovědnosti právnických osob je primárně tvořena zákonem č. 418/ 2011 Sb., o trestní odpovědnost právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů. V případě, že není tímto zákonem stanoveno jinak, subsidiárně se použije trestní zákoník – zákon č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů; trestní řád 141/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 104/2013 Sb., zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů.

Druhá část zákona je věnována základům trestní odpovědnosti právnických osob. V § 7 jsou vymezeny trestné činy – seznam trestných činů je převzat z Trestního zákoníku a v § 7 tohoto zákona jsou uvedeny pouze ty trestné činy, kterých se právnická osoba nemůže ze své podstaty dopustit.

V § 8 zákona je definován trestný čin právnické osoby jako:

(1) Trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin spáchaný v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak

a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat,

b) osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby, která u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu a),

c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo

d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení (dále jen „zaměstnanec“) při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c), jestliže jí ho lze přičítat podle odstavce 2.

Dále je v druhé části definován pachatel, spolupachatel a účastník trestného činu, je zde vyřešen pojem trestní odpovědnosti nástupce právnické osoby, definován pojem účinné lítosti a je zde také promlčení a vyjmutí z promlčení.

Třetí část zákona je věnována trestům a ochranným opatřením. Z § 14 zákona vyplývá, **že trest musí být přiměřený a při ukládání trestu bere soud v potaz možné následky uloženého trestu a vliv na budoucnost právnické osoby.** Jednotlivé trestné činy, které vymezuje tento zákon budou rozebrány v další kapitole mé bakalářské práce.

Čtvrtá část zákona je tvořena zvláštními ustanoveními o řízení proti právnickým osobám, je zde upravena místní příslušnost, společné řízení, zrušení zánik a přeměna právnické osoby, zajišťovací opatření, úkony právnické osoby, obhájce předvolání, předvedení, pořádková pokuta, dále jsou zde vymezeny výkony trestů.

V páté části zákona jsou vymezeny zvláštní ustanovení o řízení o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

V části šesté je upravena účinnost zákona, kdy zákon nabyl účinnosti dne 1. 1. 2012.

4 Trestné činy právnických osob, trest jako následek porušení trestních norem

Cílem této kapitoly je a klasifikovat okruh trestných činů, jichž se může právnická osoba dopustit. Dále v této kapitole vymezím druhy trestů, které mohou být právnickým osobám uloženy jako následek trestní odpovědnosti. Tato kapitola bude pojata převážně z hlediska právního. Ekonomický aspekt postihu bude rozebrán v praktické části bakalářské práce.

4.1 Trestní právo

Vznik a definice pojmu trestní odpovědnosti právnických osob jako takové, je rozebrán v kapitole třetí této práce, a proto ji zde dále nebudu rozebírat. Vzhledem k tomu, že trestný čin i trest, jako postih za porušení právní povinnosti vychází z trestního práva jako takového, krátce a obecně se zde budu trestnímu právu věnovat.

Trestní právo České republiky patří do odvětví práva veřejného a je součástí českého právního řádu. Účelem trestního práva je chránit zájmy společnosti, práva a zájmy právnických i fyzických osob a ústavní zřízení České republiky. Trestné činy jsou taxativně uvedeny v trestněprávních normách. Obecně by se dalo říct, že trestní právo určuje, které společensky škodlivé činy jsou trestné a za ně stanoví tresty za spáchání. Ochrana společnosti před kriminalitou je základní funkcí trestního práva, a naopak by se nemělo zabývat problémy, které lze řešit např. politicky nebo hospodářsky. Blízký vztah k trestnímu právu má i právo správní, které zakládá na ochraně společenských hodnot. Zejména se jedná o správní trestní právo a právo policejní. Jde hlavně o správní trestní právo, správní delikty právnických osob a jiné správní delikty fyzických osob. Trestněprávní nauka se zabývá právem *de lege lata* – výklad platného trestního práva a *de lege merenda* – úvahy o budoucí optimální úpravě trestního práva. K nauce o trestním právu se také vážou vědní obory, kterými jsou: kriminologie (nauka o kriminalitě) a penologie (nauka o trestech). Hlavním pramenem trestního práva býval zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon, který s platností od 22.12.2011 a s účinností od následujícího roku 1.1.2012 vystřídal zákon č. 40/2009 Trestní zákoník. V okruhu společenských vztahů, v nichž se zákon uplatňuje má význam doba a místo trestného činu, pachatel apod. (Novotný, 2003)

Proto je třeba dbát na působnost časovou, místní, osobní i věcnou (předmětnou). Spáchání trestného činu je základem trestní odpovědnosti. (Novotný, 2003)

Trestní právo dělíme na trestní právo hmotné neboli materiální a trestní právo procesní neboli formální.

4.1.1 Trestní právo hmotné

Trestní právo hmotné (materiální) stanovuje, co je trestný čin a jakou sankci za něj lze uložit. Dále rozebírá skutkovou podstatu trestného činu, objekt trestného činu, zkoumá subjektivní a objektivní stránku trestného činu, definuje pachatele a nebezpečnost činu pro společnost, okolnosti vylučující protiprávnost, vývojová stádia trestné činnosti, účastenství a souběh trestných činů, zánik trestnosti, pojem a účel trestu, druhy trestů, ukládání trestů, zánik trestu či zahlazení odsouzení, ochranná opatření a v neposlední řadě i vydávání (extradice) pachatelů. (Novotný, 2003)

4.1.2 Trestní právo procesní

Trestní právo procesní (formální) upravuje formální řízení a postup trestních orgánů v trestních věcech. Je to odvětví práva nejen chránící zájmy společnosti, ale i ústavní zřízení České republiky a zájmy a práva právnických a fyzických osob. V trestním řízení existuje postup orgánů činných upravený zákonem, jehož úkolem je zjistit, jestli byl spáchán trestný čin a pokud byl, tak najít pachatele a uložit mu trest podle zákona nebo ochranné opatření. Trestní právo procesní tedy řeší základní zásady trestního řízení, subjekty trestního řízení, osobu poškozenou a zúčastněnou, procesní úkony, zajištění osob, věcí a jiných majetkových a důležitých hodnot pro trestní řízení, důkazní prostředky, náklady trestního řízení, průběh trestního řízení, projednání obžaloby, hlavní líčení, veřejné a neveřejné zasedání, přezkoumávání rozhodnutí, odvolání a stížnosti, mimořádné opravné prostředky, obnovu řízení, vykonávací řízení i právní styk s cizinou. (Jelínek, 2007)

4.2 Trestný čin

Dle zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, je trestný čin definován v § 13 jako: „*Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.*“ Trestné činy pak rozděluje na přečiny (nedbalostní a úmyslné trestné činy) a zločiny (trestné činy, které nejsou přečiny).

4.3 Klasifikace trestných činů

Trestné činy právnických osob jsou upraveny zákonem č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, přičemž tento zákon má funkci speciálního právního předpisu vůči Trestnímu zákoníku.

V § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob jsou vymezeny trestné činy – nejedná se zde o taxativní vymezení, neboť nás zákon odkazuje na obecný právní předpis – Trestní zákoník, ve kterém jsou trestné činy taxativně vymezeny. V § 7 zákona je tedy pouze vymezeno, které trestné činy z obecného okruhu, nelze klasifikovat ve vztahu k právnickým osobám.

Z obecného okruhu trestných činů je tedy ve vztahu k právnickým osobám vyňato – trestný čin zabití, vraždy novorozeného dítěte matkou, trestný čin účasti na sebevraždě, trestný čin rvačky, trestný čin soulože mezi příbuznými, trestný čin dvojího manželství, trestný čin opuštění dítěte nebo svěřené osoby, trestný čin zanedbání povinné výživy, trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí, trestný čin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže, trestný čin vlastizrady, trestný čin zneužití zastupování státu a mezinárodní organizace, trestný čin spolupráce s nepřítelem, trestný čin válečné zrady, trestný čin služby v cizích ozbrojených silách, trestný čin osvobození vězně, trestný čin násilného překročení státní hranice, trestný čin vzpoury vězňů, trestný čin nebezpečného pronásledování, trestný čin opilství.

Vzhledem k výše uvedenému je zřejmé, že z obecného okruhu trestných činů, jsou vyňaty pouze ty, kterých se právnická osob nemůže dopustit již ze své podstaty.

4.4 Druhy trestů

Druhy trestů jsou vymezeny v § 15 zákona 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

Za trestné činy spáchané právnickou osobou lze uložit pouze tyto tresty:

a) Zrušení právnické osoby

Jedná se o nejpřísnější trest, nadneseně označován také jako „trest smrti“, který lze právnické osobě uložit, a to proto, že jeho uložením a výkonem má za následek úplný zánik společnosti a zrušení existence právnické osoby jako subjektu práva, což samozřejmě vede až k likvidaci společnosti a z ekonomického hlediska je to pro podnik nejhorší možný trest. Uložením tohoto trestu vstupuje právnická osoba do likvidace a z majetku mohou být vyplaceny pohledávky věřitelů (pokud nebyl majetek předmětem trestného činu). (Šámal, 2018)

Podmínky k uložení tohoto trestu jsou stanoveny poměrně volně. Lze jej uložit právnické osobě se sídlem na území České republiky, jejíž činnost spočívala v páčání onoho trestného činu. Příkladem je začlenění právnické osoby do organizovaného zločinu, kde působila jako hlavní článek. Trest zrušení právnické osoby ovšem nelze udělit všem právnickým osobám (dle zákona), především ne těm, jejichž povaha to vylučuje. Např. právnické osoby veřejného práva – vysoké školy. Těžko bychom mohli předpokládat, že veřejnoprávní vysoká škola by byla založena za účelem páčání trestného činu. Veřejný zájem, který vedl k založení by byl jejím zrušením ohrožen. (Jelínek & Herczeg, 2012)

V případě, že se jedná o banku, musí se k možnostem vyjádřit Česká národní banka. Podobný postup je použitý pro pojišťovny, investiční společnosti, penzijní fondy apod. Jedná-li se o komoditní burzu, musí soud přihlídnout k vyjádření příslušného orgánu státní správy, který uděluje státní povolení k provozování burzy. (Fenyk, 2012)

b) Propadnutí majetku

Jde o přísnou sankci, která postihuje majetek právnické osoby. Podle čl. 11 Listiny základních práv a svobod se také jedná o výjimku z ústavní ochrany nedotknutelnosti majetku jako základního občanského práva. Tento trest je velmi individuální, protože závisí na majetkových poměrech jednotlivých právnických osob. (Šámal, 2018)

Postižen je buď celý majetek, nebo část, kterou určí soud. Tento majetek pak přechází do vlastnictví státu. Tento trest ale není vztažen na věci či prostředky sloužící k uspokojování životních potřeb osob, jejich výživu nebo výchovu. (Jelínek & Herczeg, 2012)

Trest propadnutí majetku je uložen právnické osobě v případě zvláště závažného zločinu týkajícího se snahy získat majetkový prospěch. Pokud nejde o tento typ zločinu, soud může tento trest uložit jen v případě, který dovoluje trestní zákoník. V případě banky nebo zahraniční banky, které mají bankovní licence od České národní banky nebo licence jiného právního předpisu je soud povinen přihlédnout k vyjádření České národní banky, obdobně jsou na tom i pojišťovny, penzijní fondy apod. (Fenyk, 2012)

c) **Peněžitý trest**

Jedná se o hlavní typ sankce postihující majetek právnické osoby. Je určen pro postih úmyslných trestných činů spáchaných úmyslných či z nedbalosti. Stanovuje se v denních sazbách, které jsou přiměřeně zvýšeny oproti sazbám, které jsou ukládány fyzickým osobám. Nelze jej uložit vedle trestu propadnutí majetku. (Jelínek & Herczeg, 2012)

Majetková povaha trestu slouží jako velmi dobrý prostředek, který působí na ochranu společnosti právnické osoby jako na pachatele při spáchání trestného činu majetkové povahy. V úvahu přichází tehdy, kdy se jedná nejen o trestný čin proti majetku, ale zahrnuje i trestné činy hospodářské, trestné činy obecně nebezpečné a trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných. Lze jej také uvážit v případě, kdy jsou finanční prostředky použity např. za úplatu. Peněžitý trest by měl pak sloužit k odčerpání finančních prostředků jako prevence před dalšími spáchanými trestnými činy této povahy. Trest je ukládán i v případě, že byl spáchaný z nedbalosti a je možné, aby soud umožnil splácet peněžitý trest v jednotlivých menších částkách. Sankce tak nemusí být uhrazena najednou, což značně usnadní právnickým osobám vykonat tento trest. (Šámal, 2018)

Peněžitý trest je tedy udělen právnické osobě při odsouzení za trestný čin spáchaný z nedbalosti nebo za úmyslný trestný čin, ovšem nesmí být na újmu práv poškozeného. Soud zohledňuje majetkové poměry právnické osoby při určování výše denní sazby, která se pohybuje od 1 000 Kč do 2 000 000 Kč. (Fenyk, 2012)

d) **Propadnutí věci**

Podstatou je odčerpání výnosů získaných trestnou činností. Soud ho může udělit, pokud se jedná o věc náležející pachateli, kterou získal trestným činem. V § 70 trestného zákoníku jsou vymezeny věci, jež může soud zabavit. Tyto propadlé věci náleží státu.

Trest propadnutí věci včetně propadnutí náhradní hodnoty může uložit soud právnické osobě za podmínek určených trestním zákonem. (Fenyk, 2012)

e) **Zákaz činnosti**

Trest zákazu činnosti je udělen, pokud byl trestný čin spáchán v souvislosti s touto činností na jeden rok až dvacet let. (Fenyk, 2012)

Tento trest by měl zabránit právnické osobě v dalším páčání trestné činnosti. Účelem tohoto trestu je dočasné zabránění právnické osoby ve vykonávání určité činnosti, ke kterým je nutné získat oprávnění nebo zvláštní povolení nebo pokud výkon upravují zvláštní předpisy. Jinými slovy jde o zabránění vykonávání činnosti, kde je zapotřebí odborná a morální způsobilost, jež vedla ke spáchání trestného činu nebo vyvolala pochybnosti o plnění této činnosti. Trest by měl zároveň sloužit jako ochrana. To platí hlavně při postihu právnických osob, jejichž výkon činnosti je založen na důvěře veřejnosti. Stále se rozrůstají obory a odvětví, ve kterých lze podnikat slouží trest zákazu činnosti přednostně pro obchodní společnosti a družstva. Uložení tohoto trestu může pro právnickou osobu znamenat i ukončení dosavadní podnikatelské činnosti. (Šámal, 2018)

f) **Zákaz plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži**

Činností, kterou právnická osoba vykonává, se dotýká společenského zájmu, účastní-li se veřejné soutěže nebo zadávacího řízení o veřejných zakázkách. Právnická osob, která se dopouští trestného jednání v uzavírání smluv na plnění nebo zadávacím řízením o veřejných zakázkách (v souvislosti s veřejnou soutěží) je potrestána zákazem účasti v takových zadávacích řízeních a plnění veřejných zakázek a veřejných soutěžích. (Jelínek & Herczeg, 2012)

Tento trest nelze udělit fyzickým osobám, ale pouze odpovědným právnickým osobám. Udělí ho soud na jeden rok až dvacet let za předpokladu, že se právnická osoba dopustila trestného činu v uzavírání smluv na plnění veřejných zakázek nebo ve veřejné soutěži. Soud tento trest uloží, jestliže uložení jiného trestu není třeba – záleží na závažnosti trestného činu. Tento typ trestu spočívá v zakázání uzavírání smluv na plnění

veřejných zakázek, dále účastnit se zadávacího řízení anebo veřejné soutěže. (Fenyk, 2012)

g) **Zákaz přijímání dotací a subvencí**

Opět se pohybujeme v celospolečenských zájmech, proto při uložení trestu se právnické osobě zakazuje přijímat veškeré veřejné podpory, návratné finanční výpomoci, subvence a dotací. Je to typ trestu reagující na střet veřejného a soukromého zájmu. Veřejným zájmem je myšleno využívání finančních prostředků a výpomocí a soukromým zájmem pak rozumíme rozvoj vykonávané činnosti právnické osoby z těchto příjmů (získaných z veřejných zdrojů). (Šámal, 2018)

Dále je spojen s trestným činem spáchaným při podávání nebo vyřizování žádostí o dotaci, subvenci, návratnou finanční výpomocí nebo příspěvkem s jejich využíváním nebo poskytováním na jeden rok až dvacet let. Soud ho ukládá dle závažnosti trestu a právnické osobě zakazuje ucházet se o veškeré veřejné podpory. (Fenyk, 2012)

h) **Uveřejnění rozsudku**

Lze říci, že se jedná o poměrně nový typ trestu. Je požadován u mnoha mezinárodních dokumentů a také je obsažen v právních úpravách cizích zemích (jako příklad slouží Francie). Smyslem tohoto trestu je informovat veřejnost, že se právnická osoba v oblasti veřejného zájmu dopustila trestné činnosti. (Jelínek & Herczeg, 2012)

Je to trest, který seznámí veřejnost s rozsudkem vzhledem k závažnosti trestného činu anebo vyžaduje-li to zájem na ochraně bezpečnosti lidí, majetku nebo společnosti. Rozsudek je uveřejněn pomocí sdělovacího prostředku, který soud sám určí. Právnická osoba nechá uveřejnit rozsudek soudem určeným sdělovacím prostředkem na své náklady. Musí uvést údaje obchodní firmy – název, sídlo apod. Údaje s pojené s identifikací fyzické či právnické osoby, která je odlišná od odsouzené musí být anonymní. (Fenyk, 2012)

Jako ochranné opatření lze uložit zabránění věci nebo zabránění části majetku za trestné činy spáchané právnickou osobou.

4.5 Správní tresty

Přestupek jak pro fyzické, tak i pro právnické osoby je definovaný zákonem č. 250/2016 Sb., Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů. Definuje jej v § 5 jako: „*Přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin,*

který je v zákoně za přešupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin“. (Ondrušová, 2017)

4.5.1 Přestupky právnických osob v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Klasifikace přešupků je upravena zákonem č. 563/1991 Sb., zákon o účetnictví ve znění pozdějších předpisů. Okruh přešupků je vymezen § 37 výše uvedeného zákona:

- a) **Vedení účetnictví** – Účetní jednotka se dopouští přešupku, nevede-li účetnictví v souladu se zákonem.
- b) **Účetní závěrka** – Podle § 6 musí účetní jednotka sestavovat účetní závěrku. U některých jednotek je povinná kontrola auditora.
- c) **Výroční zpráva** – Účetní jednotky jsou povinny sestavovat výroční zprávu. Nesestavením této zprávy se dopouštějí přešupku. U některých jednotek je opět povinná kontrola auditora.
- d) **Úschova účetních záznamů** – Účetní jednotky jsou povinny uchovávat účetní záznamy po dobu v souladu se zákonem.
- e) **Centrální systém účetních informací státu** – Vybrané účetní jednotky mají povinnost předávat informace tomuto systému. Nezaručí-li podmínky pro předání těchto informací, dopouštějí se přešupku.
- f) **Správní tresty za přešupky v zákoně o účetnictví** – V zákoně o účetnictví jsou pevně stanoveny pokuty, které lze uložit za přešupky:

1) Pokuta až 3 % z hodnoty aktiv může být udělena, pokud právnická osoba vede účetnictví v rozporu se zákonem, účetní závěrka není ověřená auditorem nebo neobsahuje všechny části, výroční zpráva není ověřena auditorem, nezveřejnění účetní závěrky a výroční zprávy a neuschování účetních záznamů.

2) Pokuta až 6 % z hodnoty aktiv se udělí, když právnická osoba nevede účetnictví, nevyhotoví výroční zprávu, nesestaví účetní závěrku k určitému dni nebo vůbec.

Pokuta za přešupek nepředání informací do centrálního účetního informačního systému státu je stanovena na 5000 Kč. (Peštuka, 2009)

5 Praktická část

5.1 Úvod

Úvodem bych Vás chtěla seznámit s koncepcí praktické části mé bakalářské práce. Tato část je zaměřena především na vliv peněžitého trestu, jako následku trestného činu na ekonomiku podniku a dále na analýzu trestných činů právnických osob.

Jak je uvedeno výše, budou zde zpracovány dva okruhy, a to analýza trestných činů právnických osob, kdy z volně dostupných dat uvedených ve zprávě o činnosti Nejvyššího státního zastupitelství z roku 2018 vytvořím grafy, ve kterých se zaměřím na rozložení trestných činů právnických osob dle § zákona č. 40/2009 Sb., Trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů; počet spáchaných trestných činů právnických osob vůči počtu spáchaných trestných činů fyzických osob atp. Druhým okruhem bude dotazníkové šetření, které bude zpracováno na základě dat, poskytnutých ve spolupráci s předem domluvenými právnickými osobami, které byly ochotné, poskytnout informace, jako podklad pro dotazníkové šetření. Třetím okruhem bude pozice České republiky z hlediska míry celkové kriminality ve světě.

5.2 Metodický postup pro vypracování praktické části kvalifikační práce

1. Sběr informací pro vytvoření analýzy trestných činů.
2. Studium Výroční zprávy Nejvyššího státního zastupitelství z roku 2018, příprava podkladů
3. Sestavení hypotézy pro analýzu trestných činů právnických osob
4. Tvorba grafů
5. Tvorba dotazníku, oslovení firem pro spolupráci na dotazníkovém šetření
6. Vytvoření hypotézy pro dotazníkové šetření
7. Sběr dat pro dotazníkové šetření
8. Vyhodnocení dotazníkového šetření
9. Závěr – potvrzení či vyvrácení předem stanovených hypotéz

5.3 Statistické údaje – analýza trestných činů právnických osob

Informace potřebné pro vytvoření níže uvedených grafů jsou volně dostupné, a to ve výroční zprávě Nejvyššího státního zastupitelství. Pracovala jsem s výroční zprávou z roku 2018.

5.3.1 Hypotéza

1. Počet trestných činů fyzických osob je větší, než počet trestných činů právnických osob
2. Počet trestných činů právnických osob má klesající tendenci, stejně tak jako počet trestných činů fyzických osob.
3. Nejčastějším trestným činem, kterého se nejčastěji dopouští právnické osoby jsou trestné činy proti majetku.

Po vypracování a rozboru dostupných údajů, budou tyto hypotézy potvrzeny nebo naopak vyvráceny. Potvrzení či vyvrácení hypotéz, je cílem této části práce.

5.3.2 Grafické znázornění získaných dat

Nejprve je vypracováno grafické znázornění zaměřené na počty a porovnání trestných činů právnických osob a fyzických osob ve vztahu k přípravnému řízení (pro potvrzení/vyvrácení hypotézy č. 1 a 2). Dále je zpracována analýza trestných činů spáchaných právnickými osobami v letech 2016–2018 ve vztahu k jednotlivým § (pro potvrzení /vyvrácení hypotézy č. 3). Grafy a tabulky byly zpracovány formou excelu a všechny jsou vlastní zdroj autora.

5.3.2.1 Grafické znázornění počtu trestných činů fyzických a právnických osob

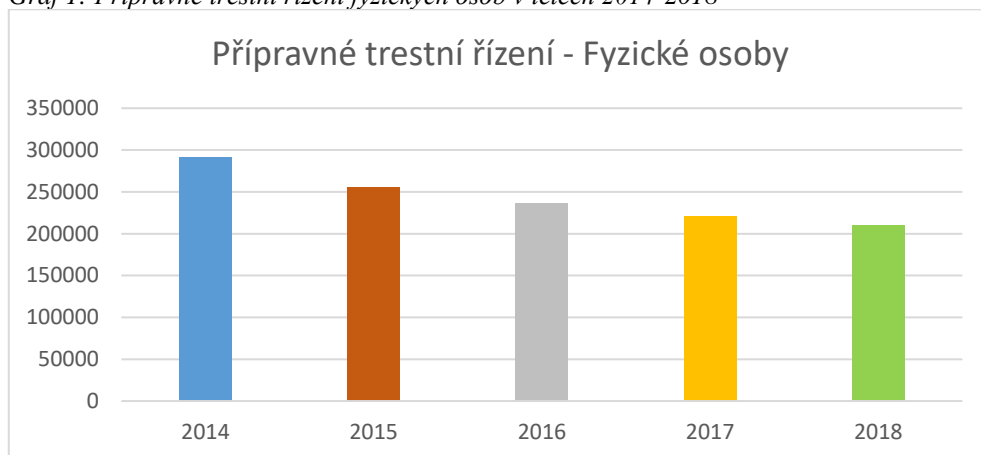
Přípravné trestní řízení fyzických a právnických osob je proces od sepsání záznamu o zahájení úkonu trestního stíhání do podání obžaloby, návrhu na schválení dohody o vině a trestu, postoupení věci jinému orgánu, zastavení trestního stíhání, objasňování a prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchan trestný čin a vyšetřování. (Uhlířová,2015)

Tabulka 2: Přípravné řízení fyzických a právnických osob

	Fyzické osoby	Právnické osoby
2014	291665	626
2015	255572	650
2016	236075	867
2017	220310	938
2018	209892	1013

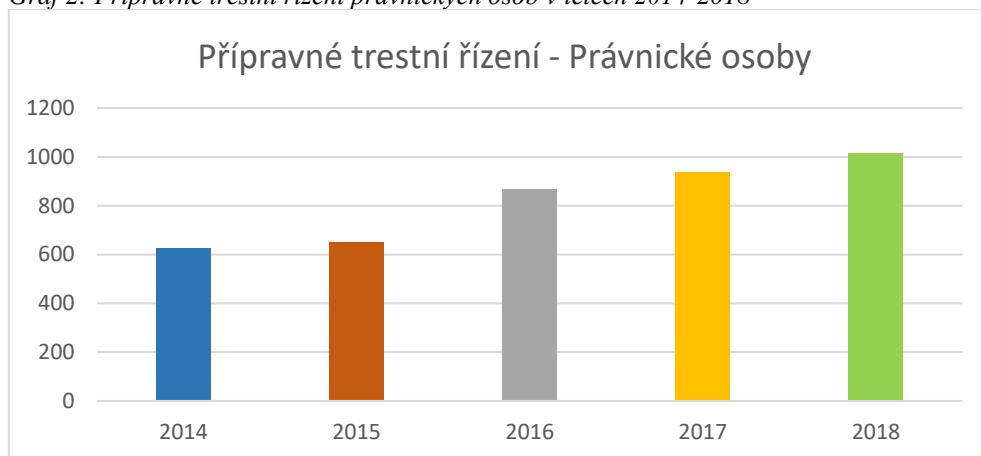
Zdroj: "Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2018", vlastní zdroj autora

Graf 1: Přípravné trestní řízení fyzických osob v letech 2014-2018

Zdroj: Vlastní zdroj autora

Graf 2: Přípravné trestní řízení právnických osob v letech 2014-2018

Zdroj: Vlastní zdroj autora

Z dat uvedených výše je patrné, že počet přípravných řízení vedených proti fyzickým osobám je výrazně vyšší než počet přípravného řízení vedeného proti právnickým osobám. I přes to počet vedených přípravných řízení zahájených proti právnickým osobám má vzrůstající tendenci, zatímco počet vedených přípravných řízení vůči fyzickým osobám má tendenci klesající.

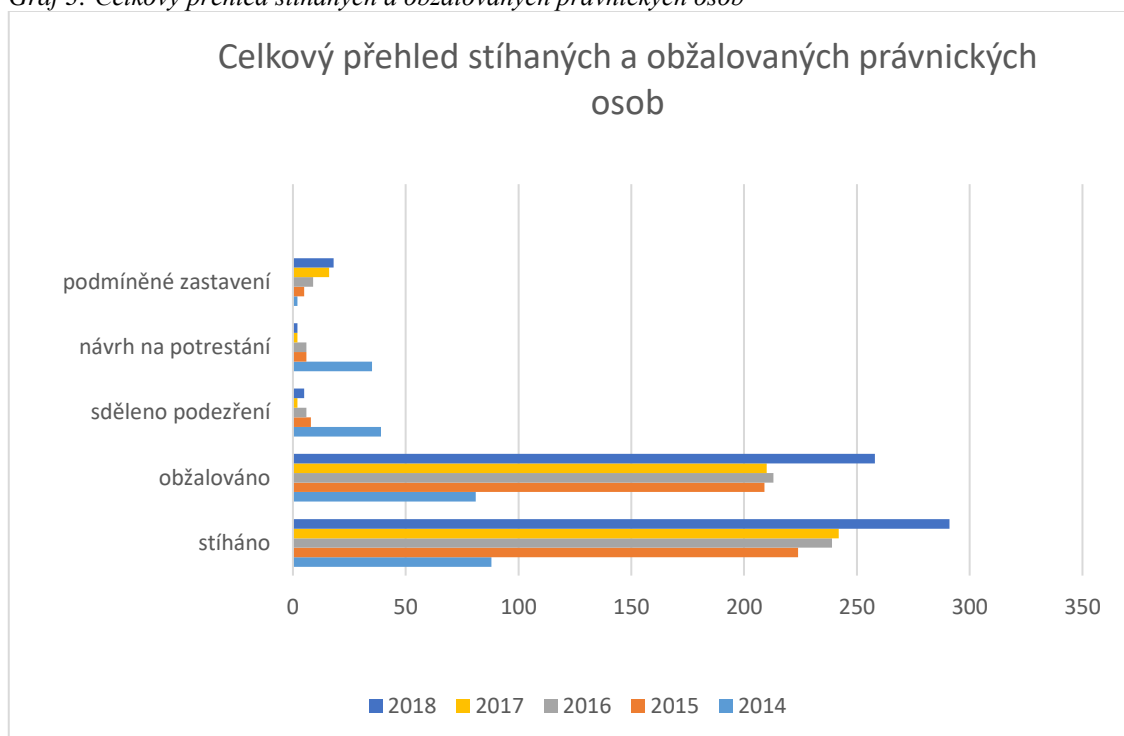
5.3.2.2 Grafické znázornění stíhaných a obžalovaných právnických osob

Tabulka 3: Přehled stíhaných a obžalovaných právnických osob

Přehled	stíháno	obžalováno	sděleno podezření	návrh na potrestání	podmíněné zastavení
2014	88	81	39	35	2
2015	224	209	8	6	5
2016	239	213	6	6	9
2017	242	210	2	2	16
2018	291	258	5	2	18

Zdroj: "Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2018", vlastní zdroj autora

Graf 3: Celkový přehled stíhaných a obžalovaných právnických osob

Zdroj: vlastní zdroj autora

Z dat uvedených výše je patrné, že počet stíhaných právnických osob vzrostl od roku 2014 dosud o 70 %. Počet obžalovaných právnických osob má také vzrůstající tendenci, a to celkem o 68,60 %. Zlomovým rokem byl rok 2015, kdy je nárůst téměř trojnásobný.

5.3.2.3 Grafické znázornění trestných činů právnických osob spáchaných v letech 2016–2018 a analýza dle § zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

a) Trestné činy dle §

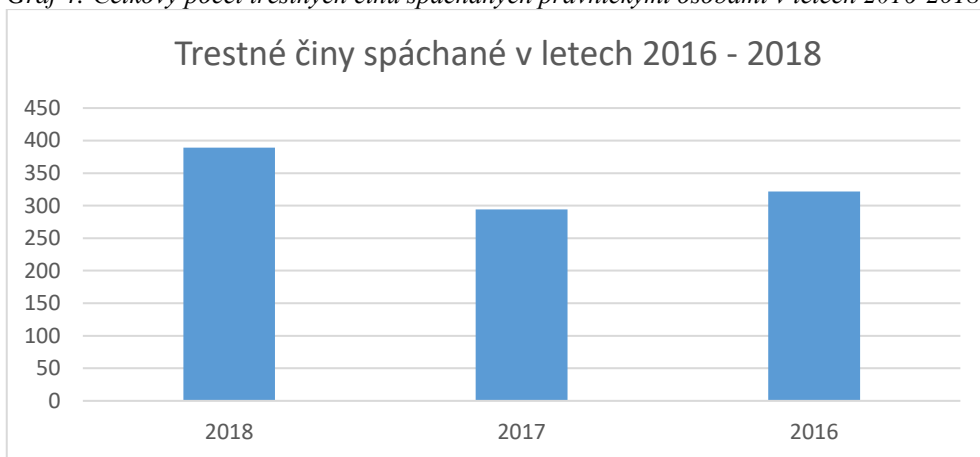
Tabulka 4: Přehled trestných činů podle § v letech 2016–2018

Trestné činy	2018	2017	2016
§143 Usmrcení z nedbalosti	4	0	0
§148 Ublížení na zdraví z nedbalosti	1	0	0
§175 Vydírání	1	0	4
§205 Krádež	6	0	0
§206 Zpronevěra	10	1	0
§209 Podvod	43	58	65
§210 Pojistný podvod	4	10	3
§211 Úvěrový podvod	5	6	17
§212 Dotační podvod	25	10	19
§216 Legalizace výnosů z trestné činnosti	1	2	3
§218 Lichva	0	2	0
§222 Poškození věřitele	5	0	0
§223 Zvýhodnění věřitele	1	0	0
§225 Porušení povinnosti v insolvenčním řízení	1	1	0
§227 Porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku	20	3	0
§228 Poškození cizí věci	1	0	0
§230 Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací	2	0	0
§234 Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku	0	2	0
§240 Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby	88	43	59
§241 Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby	60	74	62
§243 Nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení	0	1	0
§248 Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže	1	0	0
§251 Neoprávněné podnikání	2	0	0
§252 Neoprávněné provozování hazardní hry	0	1	0
§254 Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění	24	41	25
§256 Zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě	9	2	17
§257 Pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži	6	0	3
§260 Poškození finančních zájmů Evropské unie	20	9	16
§268 Porušení práv k ochranné známce a jiným označením	1	1	0
§270 Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi	7	9	5
§273 Obecné ohrožení z nedbalosti	3	0	0
§283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy	9	2	0

§293 Poškození a ohrožení životního prostředí	0	1	0
§298 Neoprávněné nakládání s odpady	2	0	0
§299 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami	0	1	0
§300 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti	0	0	1
§331 Přijetí úplatku	0	0	4
§332 Podplacení	2	3	16
§333 Nepřímé úplatkářství	0	0	2
§337 Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání	4	7	1
§342 Neoprávněné zaměstnávání cizinců	3	2	0
§346 Křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek	1	0	0
§348 Padělání a pozměnění veřejné listiny	0	1	0
§361 Účast na organizované zločinecké skupině	16	1	0
§366 Nadržování	1	0	0

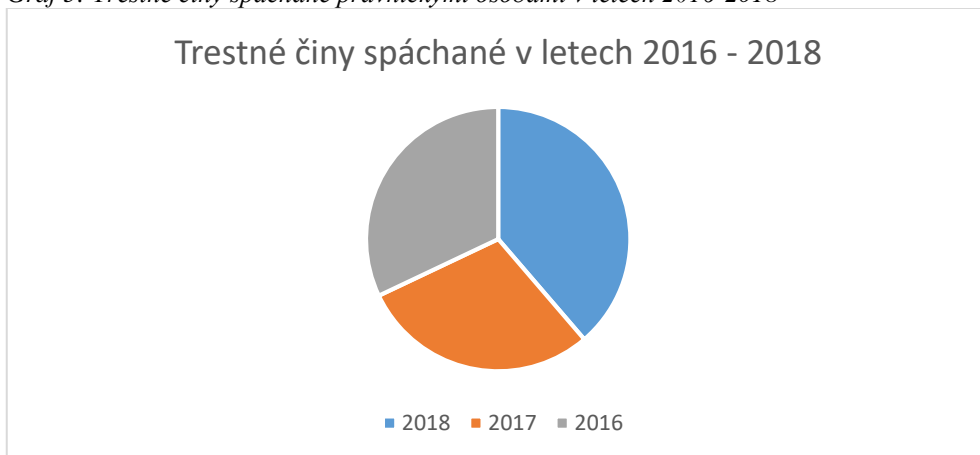
Zdroj: "Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2018", vlastní zdroj autora

Graf 4: Celkový počet trestných činů spáchaných právníckými osobami v letech 2016-2018

Zdroj: Vlastní zdroj autora

Graf 5: Trestné činy spáchané právníckými osobami v letech 2016-2018

Zdroj: Vlastní zdroj autora

Z dat a následně zpracovaných grafů je vidět, že v posledních třech letech má graf (i přes pokles spáchání trestných činů) rostoucí tendenci. V roce 2018 byla trestná činnost spáchána celkem 389 právníckými osobami, což tvoří za poslední roky nejvyšších 38,71 %. V roce 2017 byla trestná činnost v posledních třech letech nejnižší, trestný čin spáchalo 294 právníckých osob, tvořících 29,25 %. Rok 2016 byl rokem opět s vyšším počtem trestních činů, které spáchalo 322 právníckých osob, což tvoří celkem 32,04 %.

b) Jednotlivé trestné činy spáchané v letech 2016–2018

1 Trestné činy proti životu a zdraví

2 Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti soukromí a listovního tajemství

3 Trestné činy proti majetku

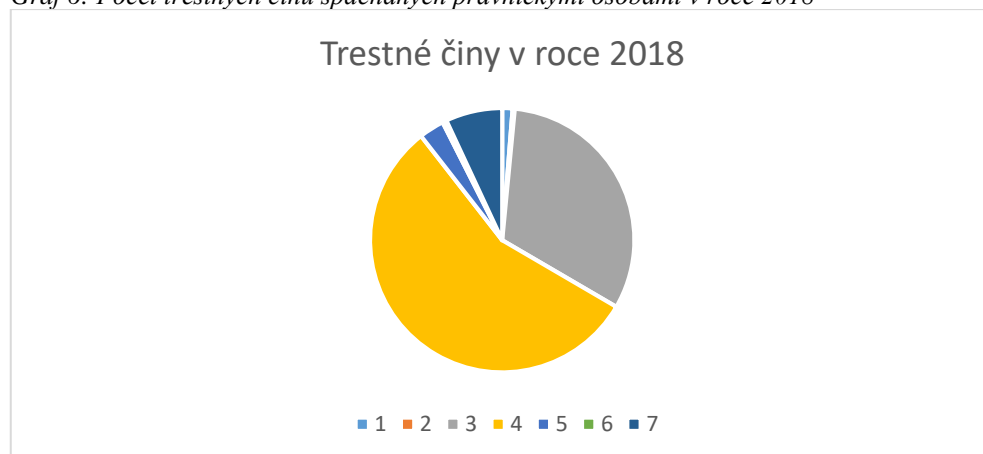
4 Trestné činy hospodářské

5 Trestné činy obecně nebezpečné

6 Trestné činy spáchané proti životnímu prostředí

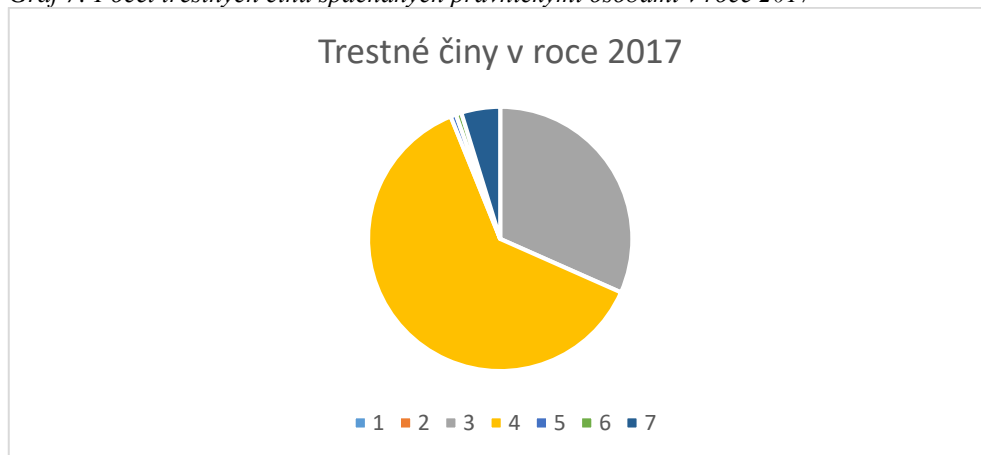
7 Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných

Graf 6: Počet trestných činů spáchaných právníckými osobami v roce 2018

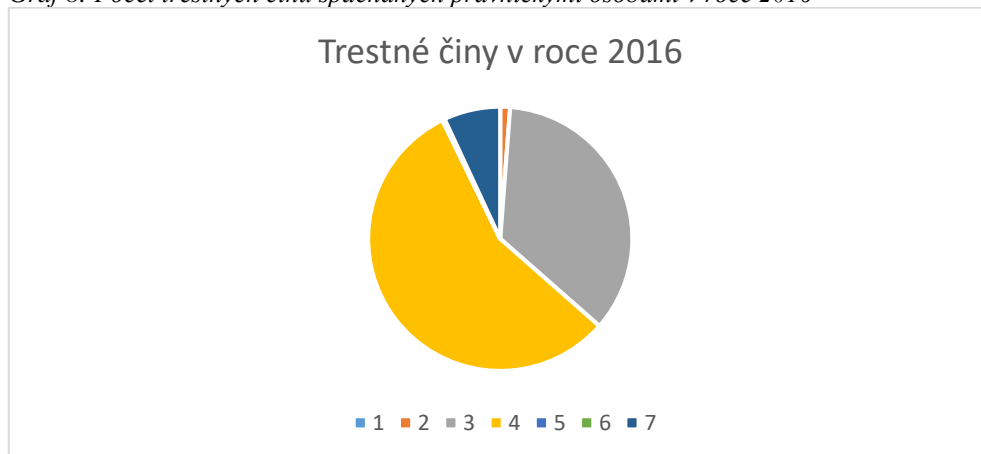
Zdroj: Vlastní zdroj autora

Graf 7: Počet trestných činů spáchaných právnickými osobami v roce 2017

Zdroj: Vlastní zdroj autora

Graf 8: Počet trestných činů spáchaných právnickými osobami v roce 2016

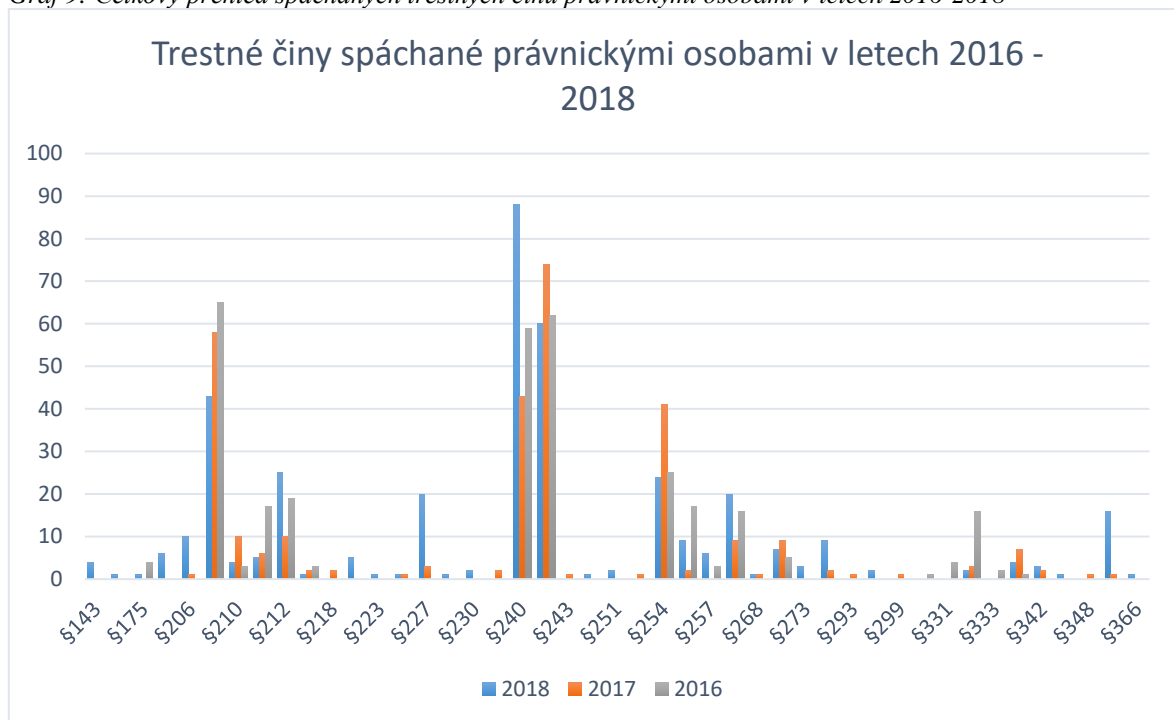
Zdroj: Vlastní zdroj autora

V uplynulých třech letech je evidentní, že největší podíl tvoří trestné činy hospodářské a jako druhé největší zastoupení můžeme vidět trestné činy spáchané proti majetku.

Trestného činu se během let 2016–2018 dopustilo celkem 1005 právnických osob, z toho 38,71 % bylo spáchano v roce 2018, 29,25 % v roce 2017 a 32,04 % v roce 2016.

c) Celkový přehled spáchaných trestných činů dle §

Graf 9: Celkový přehled spáchaných trestných činů právníckými osobami v letech 2016-2018

Zdroj: Vlastní zdroj autora

Vyhodnocení pořadí zastoupení jednotlivých kategorií trestných činů spáchaných právníckými osobami v letech 2016-2018.

Tabulka 5: Zastoupení jednotlivých kategorií trestných činů

Pořadí	Kategorie trestných činů	Procenta
1.	Trestné činy hospodářské	58,52 %
2.	Trestné činy proti majetku	32,24 %
3.	Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných	6,38 %
4.	Trestné činy obecně nebezpečné	1,39 %
5.	Trestné činy proti životu a zdraví	0,49 %
5.	Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti soukromí a listovního tajemství	0,49 %
5.	Trestné činy obecně nebezpečné	0,49 %

Zdroj: Vlastní zdroj autora

5.3.2.4 Grafické znázornění trestných činů dle kategorií

A. Trestné činy proti životu a zdraví

Trestné činy proti životu a zdraví jsou rozděleny na:

- a) trestné činy proti životu - § 143 Usmrcení z nedbalosti
- b) trestné činy proti zdraví - § 148 Ublížení na zdraví z nedbalosti

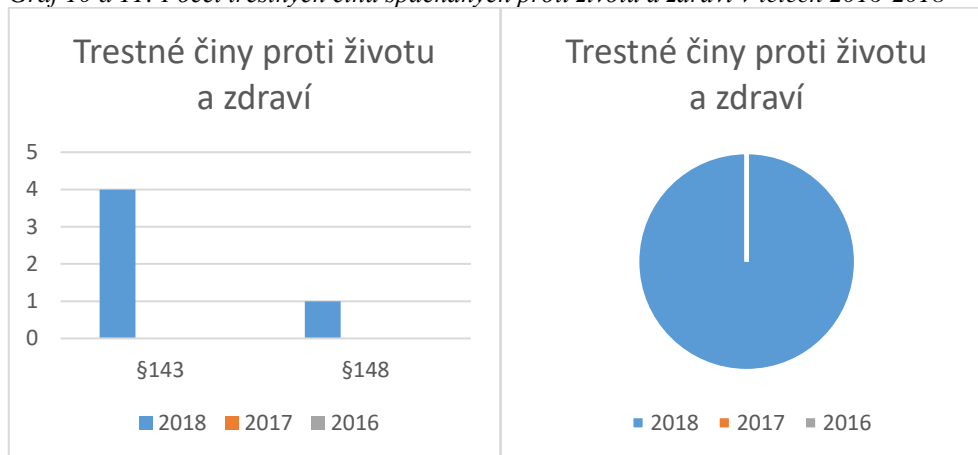
Tabulka 6: Přehled trestných činů proti životu a zdraví

Trestné činy proti životu a zdraví	2018	2017	2016
§143 Usmrcení z nedbalosti	4	0	0
§148 Ublížení na zdraví z nedbalosti	1	0	0
Celkem	5	0	0

Zdroj: Vlastní zdroj autora

S těmito 5 spáchanými trestnými činy z obou § tvoří podíl v celkovém hodnocení trestné činnosti právnických osob zastupují minimálních 0,49 %.

Graf 10 a 11: Počet trestných činů spáchaných proti životu a zdraví v letech 2016-2018

Zdroj: Vlastní zdroj autora

V roce 2018 byl spáchan trestný čin Usmrcení z nedbalosti (dle § 143) čtyřmi právnickými osobami a trestný čin Ublížení na zdraví z nedbalosti byl spáchan jednou právnickou osobou (§ 148). Oproti roku 2016 a 2017, kdy není evidováno žádné spáchaní výše uvedených trestných činů právnickými osobami je nárůst pro § 143 400 % a pro § 148 100 %.

B. Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti soukromí a listovního tajemství

V této kategorii byl porušen pouze § 175 Vydírání, a to v letech 2016 a 2018, v roce 2017 nebyl v této kategorii spáchán ani jeden trestný čin.

Tabulka 7: Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti soukromí a listovního tajemství

Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti soukromí a listovního tajemství	2018	2017	2016
§175 Vydírání	1	0	4
Celkem	1	0	4

Zdroj: Vlastní zdroj autora

Graf 12 a 13: Počet trestných činů proti svobodě a právům na ochranu osobnosti soukromí a listovního tajemství spáchaných v letech 2016-2018

Zdroj: Vlastní zdroj autora

Tato kategorie trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti soukromí a listovního tajemství je na tom obdobně jako kategorie A – trestné činy proti životu a zdraví. Počet spáchaných trestných činů byl v letech 2016–2018 5 a celkový podíl vůči celkovému hodnocení trestné činnosti právnických osob opět zastupuje minimálních 0,49 %.

C. Trestné činy proti majetku

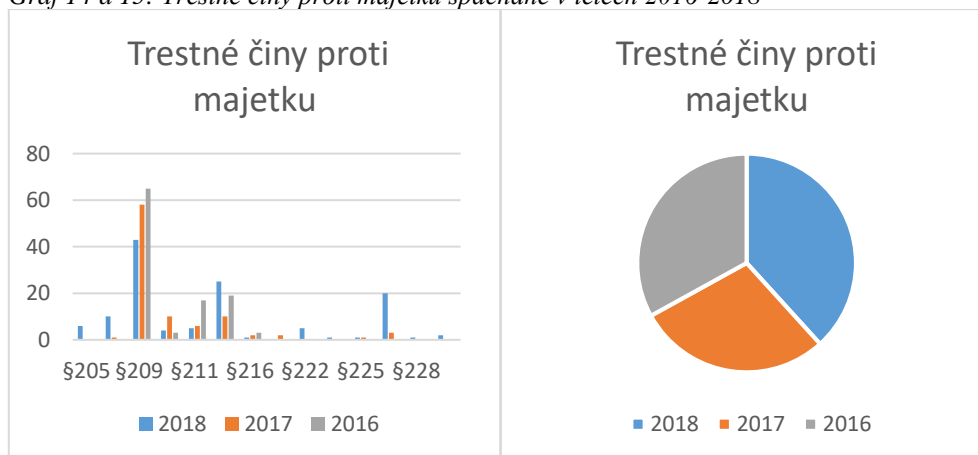
Tabulka 8: Trestné činy proti majetku spáchané v letech 2016-2018

Trestné činy proti majetku	2018	2017	2016
§205 Krádež	6	0	0
§206 Zpronevěra	10	1	0
§209 Podvod	43	58	65
§210 Pojistný podvod	4	10	3
§211 Úvěrový podvod	5	6	17
§212 Dotační podvod	25	10	19
§216 Legalizace výnosů z trestné činnosti	1	2	3
§218 Lichva	0	2	0
§222 Poškození věřitele	5	0	0
§223 Zvýhodnění věřitele	1	0	0
§225 Porušení povinnosti v insolvenčním řízení	1	1	0
§227 Porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku	20	3	0
§228 Poškození cizí věci	1	0	0
§230 Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací	2	0	0
Celkem	124	93	107

Zdroj: Vlastní zdroj autora

Z uvedených údajů je patrné, že kategorie trestných činů proti majetku, je kategorií nejobsáhlejší. V roce 2016 bylo evidováno celkem 107 trestných činů proti majetku, v roce 2017 pak počet poklesl na 93 a v roce 2018 je zřejmý nárůst počtu trestných činů proti majetku na 124. Nejčastěji je klasifikován trestný čin Podvodu (dle § 209). Majetkové trestné činy mají s celkovým počtem 324 právnických osob podíl 32,24 % během let 2016–2018. V jednotlivých letech pak oproti ostatním kategoriím trestů jsou procentuálně vyjádřeny následovně: pro rok 2018 se 124 trestnými činy 31,88 %, rok 2017 s 93 trestnými činy 31,63 % a rok 2016 se 107 trestnými činy 36,39 %.

Graf 14 a 15: Trestné činy proti majetku spáchané v letech 2016-2018

Zdroj: Vlastní zdroj autora

D. Trestné činy hospodářské

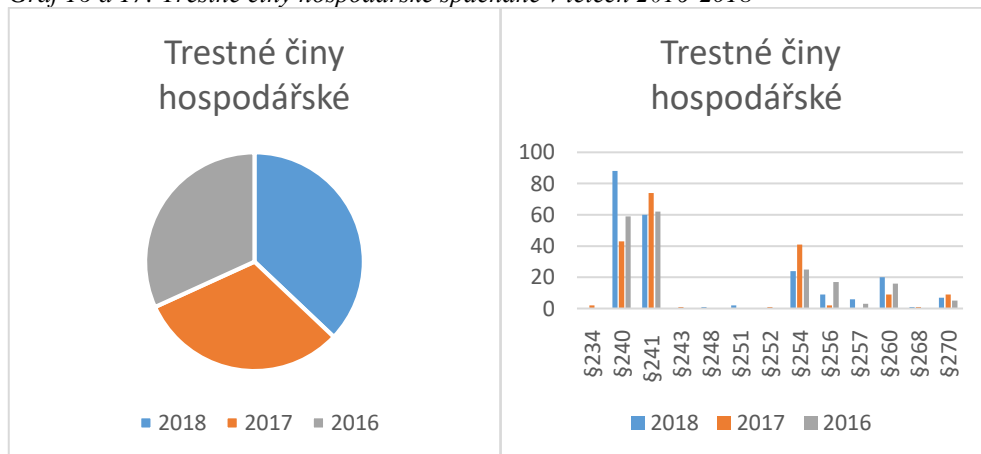
Tabulka 9: Trestné činy hospodářské spáchané v letech 2016-2018

Trestné činy hospodářské	2018	2017	2016
§234 Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku	0	2	0
§240 Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby	88	43	59
§241 Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby	60	74	62
§243 Nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení	0	1	0
§248 Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže	1	0	0
§251 Neoprávněné podnikání	2	0	0
§252 Neoprávněné provozování hazardní hry	0	1	0
§254 Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění	24	41	25
§256 Zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě	9	2	17
§257 Pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži	6	0	3
§260 Poškození finančních zájmů Evropské unie	20	9	16
§268 Porušení práv k ochranné známce a jiným označením	1	1	0
§270 Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi	7	9	5
Celkem	218	183	187

Zdroj: Vlastní zdroj autora

Z dat uvedených v tabulce výše vyplývá, že v letech 2016 a 2017 jsou počty spáchaných hospodářských trestných činů téměř konstantní, nárůst je až v roce 2018, kdy je celkový počet nejvyšší. Celkové zastoupení trestných činů hospodářských v letech 2016–2018 tvoří s 588 spáchanými trestnými činy celých 58,52 % vůči ostatním kategoriím trestných činů, jedná se tedy o nejčastěji páchané trestné činy. Jednotlivě pak vůči počtu právnických osob v těchto letech byly v roce 2018 s 218 trestnými činy 56,04 %, v roce 2017 se 183 trestnými činy 62,24 % a v roce 2016 se 187 trestnými činy 58,07 %.

Graf 16 a 17: Trestné činy hospodářské spáchané v letech 2016-2018

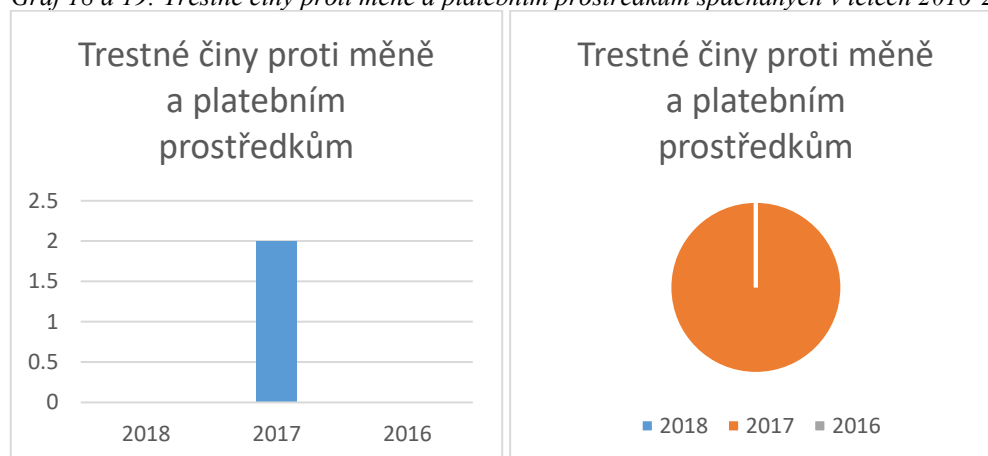

Zdroj: Vlastní zdroj autora

V grafickém znázornění níže, jsou podrobněji zobrazeny hospodářské trestné činy právnických osob.

a) Trestné činy proti měně a platebním prostředkům – §234

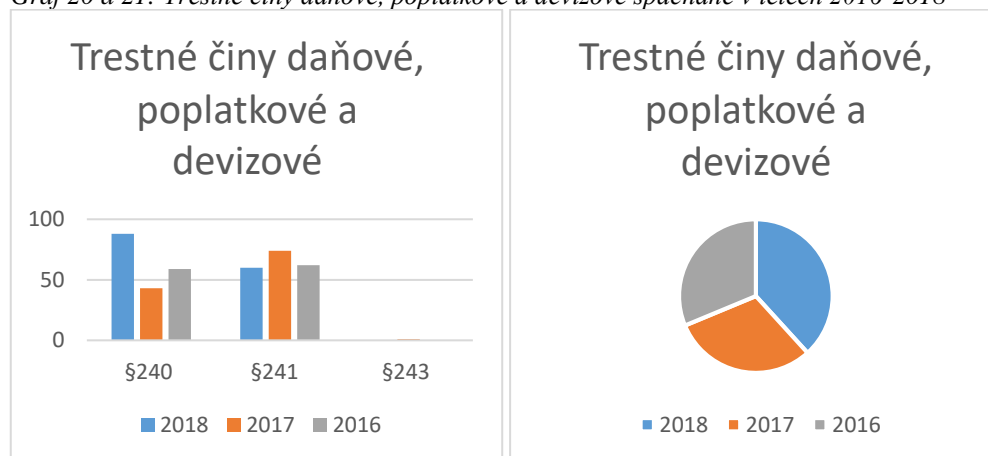
Graf 18 a 19: Trestné činy proti měně a platebním prostředkům spáchaných v letech 2016-2018

Zdroj: Vlastní zdroj autora

b) Trestné činy daňové, poplatkové a devizové - §240; §241; §243

Graf 20 a 21: Trestné činy daňové, poplatkové a devizové spáchané v letech 2016-2018

Zdroj: Vlastní zdroj autora

c) Trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou §248; §251; §252; §254; §256; §257; §260

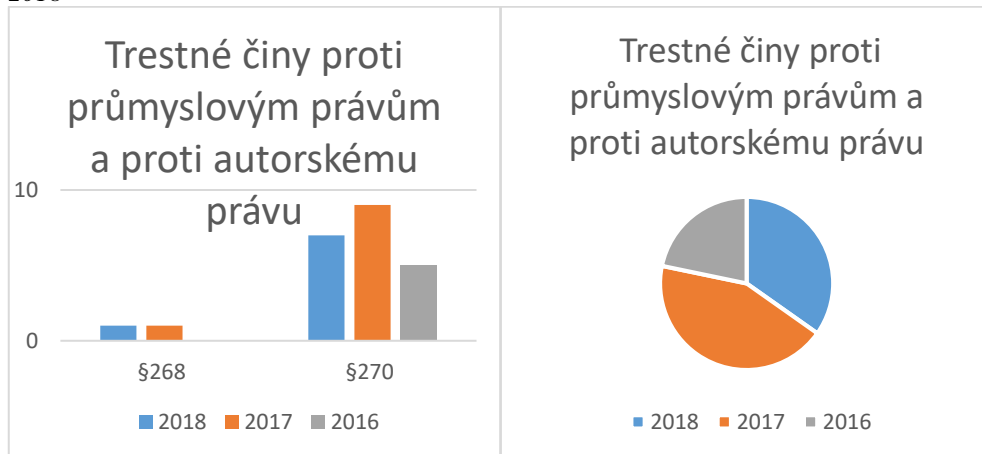
Graf 22 a 23: Trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou spáchané v letech 2016-2018

Zdroj: vlastní zdroj autora

d) Trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu - §268; §270

Graf 24 a 25: Trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu spáchané v letech 2016-2018

Zdroj: Vlastní zdroj autora

E. Trestné činy obecně nebezpečné

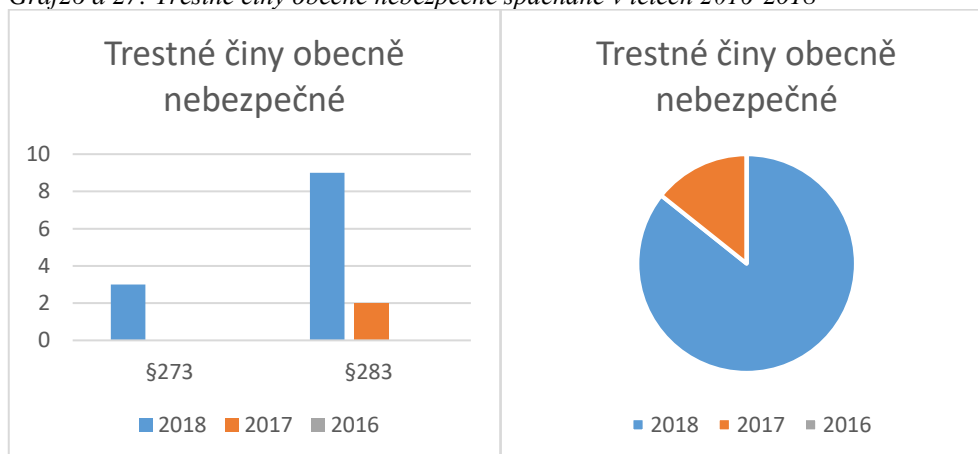
Tabulka 10: Trestné činy obecně nebezpečné spáchané v letech 2016-2018

Trestné činy obecně nebezpečné	2018	2017	2016
§273 Obecné ohrožení z nedbalosti	3	0	0
§283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy	9	2	0
Celkem	12	2	0

Zdroj: Vlastní zdroj autora

Trestné činy obecně nebezpečné tvoří 1,39 % v poměru k ostatním kategoriím trestných činů, ze kterých bylo v roce 2018 spáchaných 12 trestných činů s procentním zastoupením 1,19 % a v roce 2017 to byly trestné činy 2 tvořící 0,20 %.

Graf26 a 27: Trestné činy obecně nebezpečné spáchané v letech 2016-2018

Zdroj: Vlastní zdroj autora

F. Trestné činy spáchané proti životnímu prostředí

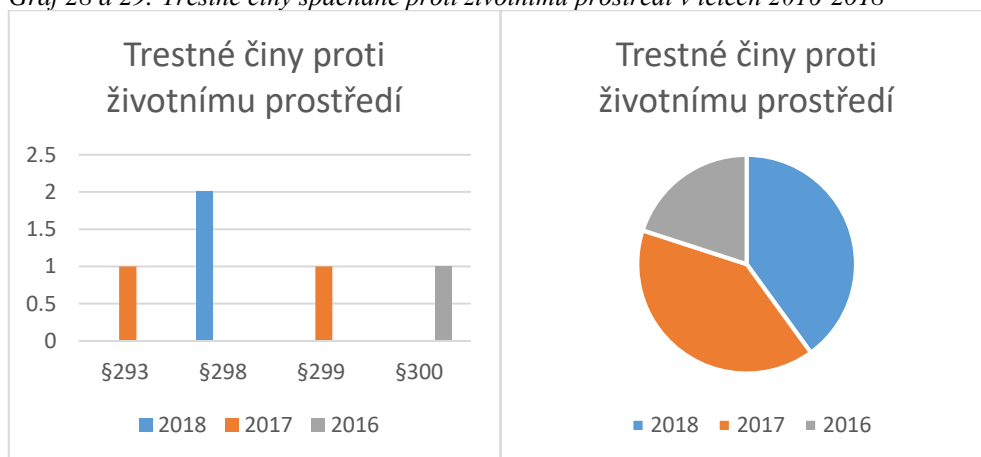
Tabulka 11: Trestné činy spáchané proti životnímu prostředí v letech 2016-2018

Trestné činy proti životnímu prostředí	2018	2017	2016
§293 Poškození a ohrožení životního prostředí	0	1	0
§298 Neoprávněné nakládání s odpady	2	0	0
§299 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami	0	1	0
§300 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti	0	0	1
Celkem	2	2	1

Zdroj: Vlastní zdroj autora

Trestné činy spáchané proti životnímu prostředí tvoří celkově 0,49 % (jako trestné činy A a B).

Graf 28 a 29: Trestné činy spáchané proti životnímu prostředí v letech 2016-2018

Zdroj: Vlastní zdroj autora

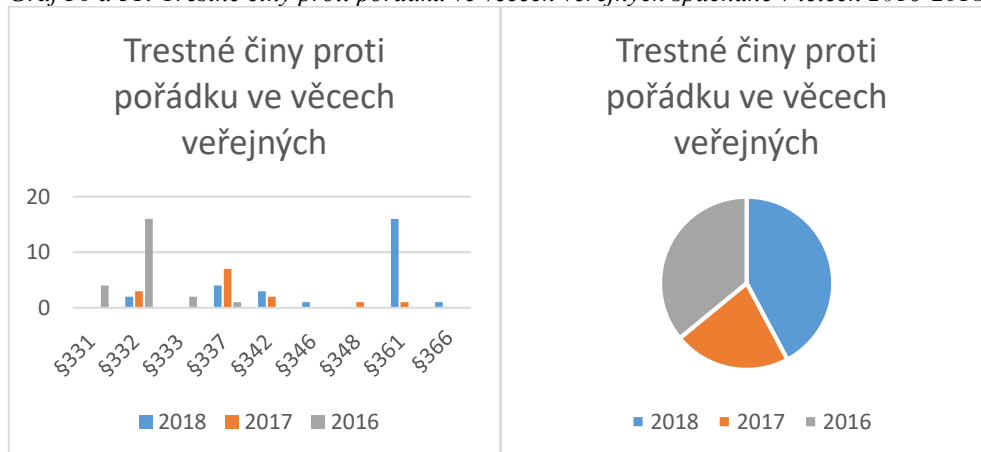
G. Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných

Tabulka 12: Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných spáchané v letech 2016-2018

Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných	2018	2017	2016
§331 Přijetí úplatku	0	0	4
§332 Podplacení	2	3	16
§333 Nepřímé úplatkářství	0	0	2
§337 Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání	4	7	1
§342 Neoprávněné zaměstnávání cizinců	3	2	0
§346 Křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek	1	0	0
§348 Padělání a pozměnění veřejné listiny	0	1	0
§361 Účast na organizované zločinecké skupině	16	1	0
§366 Nadržování	1	0	0
Celkem	27	14	23

Zdroj: Vlastní zdroj autora

Graf 30 a 31: Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných spáchané v letech 2016-2018

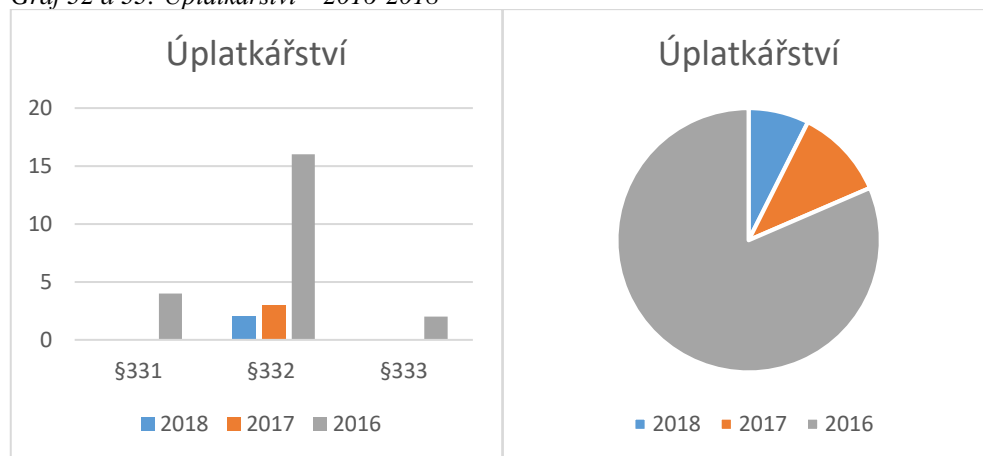
Zdroj: Vlastní zdroj autora

Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných tvoří 3. zastoupení v celkovém hodnocení podle kategorií, kde tvoří 6,38 % s celkovým počtem spáchaných trestných činů 64.

Dále jsou zde opět graficky znázorněny podrobněji jednotlivé trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných dle jednotlivých §.

a) Úplatkářství - §331, §332, §333

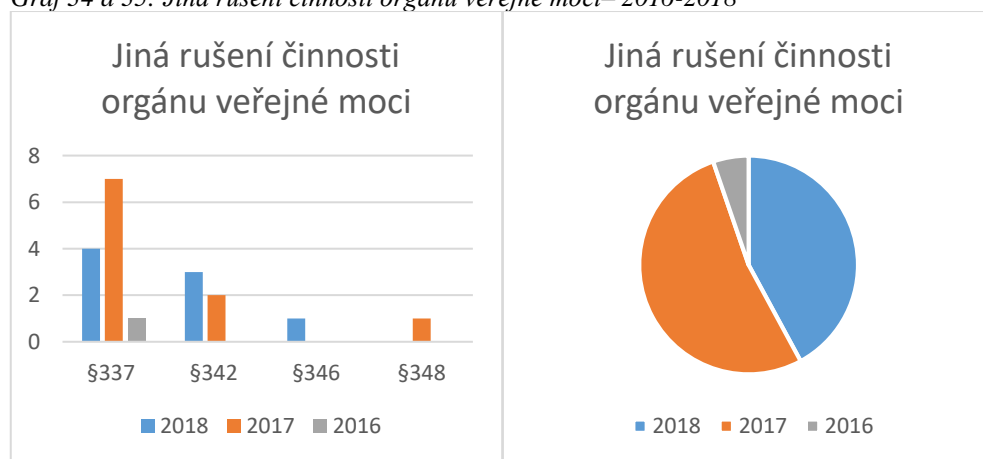
Graf 32 a 33: Úplatkářství – 2016-2018

Zdroj: Vlastní zdroj autora

b) Jiná rušení činnosti orgánů veřejné moci - §337, §342, §346, §348

Graf 34 a 35: Jiná rušení činnosti orgánu veřejné moci– 2016-2018

Zdroj: Vlastní zdroj autora

c) Organizovaná zločinecká skupina - §361

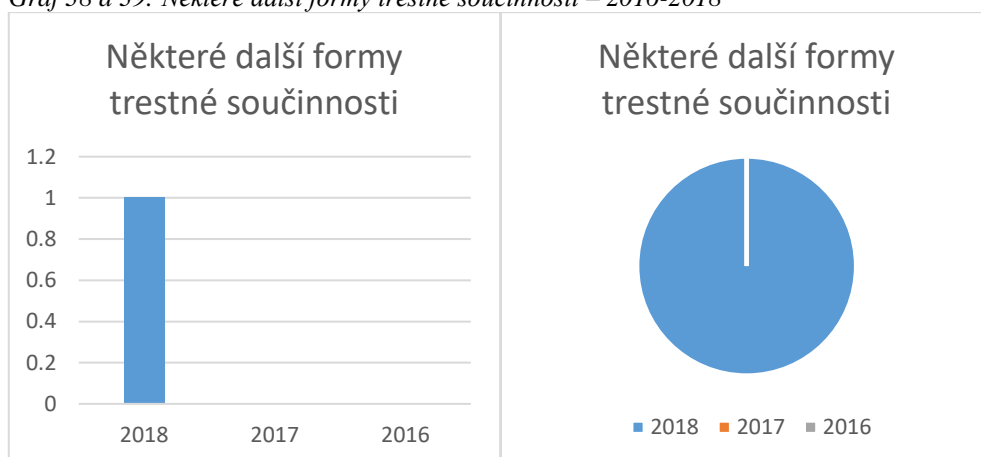
Graf 36 a 37: Organizovaná zločinecká skupina – 2016-2018

Zdroj: Vlastní zdroj autora

d) Některé další formy trestné součinnosti - §366

Graf 38 a 39: Některé další formy trestné součinnosti – 2016-2018

Zdroj: Vlastní zdroj autora

5.3.2.5 Vyhodnocení

Vzhledem k výše uvedené a provedené statistické analýze můžeme přikročit k celkovému vyhodnocení a potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz.

Počet trestných činů fyzických osob je větší, než počet trestných činů právnických osob.

Tato hypotéza byla **potvrzena** a podepřena počty zahájených přípravných řízení vůči fyzickým a právnickým osobám. Počet zahájených přípravných řízení je mnohem vyšší vůči fyzickým osobám než zahájená přípravná řízení vůči právnickým osobám. Např. v roce 2014 bylo zahájeno 291 665 přípravných řízení proti fyzickým osobám a 626 přípravných řízení vůči právnickým osobám.

Počet trestných činů právnických osob má klesající tendenci, stejně tak jako počet trestných činů fyzických osob.

Tato hypotéza byla **vyvrácena**. Zatímco počet trestných činů fyzických osob má klesající tendenci (v roce 2014 bylo zahájeno přípravné řízení vůči 291 665 fyzickým osobám, v roce 2018 počet zahájených přípravných řízení proti fyzickým osobám klesl na 209 892), tak počet spáchaných trestných činů právnickými osobami má tendenci vzrůstající (zatímco v roce bylo přípravné řízení zahájeno proti 626 právnickým osobám, tak v roce 2018 bylo přípravné řízení zahájeno proti 1013 osobám).

Trestným činem, kterého se nejčastěji dopouští právnické osoby jsou trestné činy proti majetku.

Tato hypotéza byla **vyvrácena**. Vyvrácení hypotézy je podepřeno analýzou jednotlivých trestných činů dle § zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Z uvedených grafů je patrné, že se právnické osoby nejčastěji dopouští trestných činů hospodářských.

5.4 Dotazníkové šetření

Cílem tohoto šetření je sběr dat pro vytvoření analýzy vlivu finančního postihu, jako ekonomického aspektu trestného činu právnických osob.

Dotazníkové šetření bylo provedeno za spolupráce vybraných firem, které byly dle předchozí domluvy ochotné, poskytnout informace, týkající se vlivu peněžního trestu, jako následku své právní odpovědnosti.

Podklady pro vytvoření tohoto šetření poskytlo celkem šest právnických osob, jejichž odpovědi budou uvedeny pod znaky A, B, C, D, E, F.

Nyní bych Vás ráda seznámila se strukturou dotazníkového šetření. Nejprve zde budou uvedeny otázky, které byly firmám položeny a pod otázkou jsou vždy uvedeny odpovědi firem. V další části budou odpovědi firem sumarizovány a firma bude krátce představena. Dotazníkové šetření bude ukončeno analýzou vlivu ekonomického aspektu, jako následku trestného činu.

Právnícká osoba A

Jedná se o právníckou osobu soukromoprávní povahy s právní formou společnost s ručením omezeným. Na českém trhu firma působí 22 let, společnost má 5 zaměstnanců. Předmětem podnikání této společnosti dle výpisu z veřejného rejstříku je: Montáž, opravy, revize a zkoušky elektrických zařízení. Výroba, instalace, opravy elektrických strojů a přístrojů, elektronických a telekomunikačních zařízení.

Právnícká osoba B

Jedná se o právníckou osobu s právní formou příspěvkové organizace, jejíž zřizovatel je Jihočeský kraj. Příspěvková organizace působí na trhu 19 let a má 39 zaměstnanců. Předmětem činnosti je Koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej. Reklamní činnost a marketing.

Právnícká osoba C

Jedná se o právníckou osobu s právní formou akciové společnosti. Společnost působí na trhu 27 let a má 75 zaměstnanců. Předmětem podnikání je hostinská činnost, provozování solárií, opravy silničních vozidel, klempířství a oprava karosérií, výroba, instalace, opravy elektrických strojů a přístrojů, elektronických a telekomunikačních zařízení a poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru.

Právnícká osoba D

Jedná se o právníckou osobu, jejíž právníckou formou je společnost s ručením omezeným, působící 13 let na českém trhu s počtem zaměstnanců 200. Předmětem činnosti je koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje, zprostředkovatelská činnost, činnost účetních poradců, vedení účetnictví.

Právnícká osoba E

Jedná se o právníckou osobu, jejíž právníckou formou je akciové společnosti, působící 14 let na českém trhu s počtem zaměstnanců 376. Předmětem činnosti je komplexní poskytování zdravotnických služeb, pronájem nemovitostí, bytů a nebytových prostor, bez poskytování jiných než základních služeb zajišťujících řádný provoz nemovitostí, bytů a nebytových prostor, hostinská činnost, podnikání v oblasti nakládání s nebezpečnými odpady, silniční motorová doprava – nákladní vnitrostátní provozovaná vozidla o největší povolené hmotnosti do 3,5 tuny včetně, - nákladní vnitrostátní provozovaná vozidla o největší povolené hmotnosti nad 3,5 tuny.

Právní osoba F

Jedná se o právnickou osobu s právní formou společnost s ručením omezeným, která působí na českém trhu již 27 let a s počtem zaměstnanců celkem 3790. Předmětem činnosti této společnosti je obráběčství, zámečnictví, nástrojářství a výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona.

5.4.1 Stanovení hypotéz

1. Spáchání trestného činu a odsouzení právnické osoby za trestný čin má negativní vliv na budoucí působnost právnické osoby na trhu.
2. Uložení peněžitého trestu představuje pro právnickou osobu největší riziko z hlediska zásahu do ekonomiky podniku.

5.4.2 Výsledky dotazníkového šetření

Otázka č.1: **Prosím, uveďte typ právní formy Vaší společnosti (př. Akciová společnost, společnost s ručením omezeným atp.)**

- A: Společnost s ručením omezeným.
- B: Příspěvková organizace.
- C: Akciová společnost.
- D: Společnost s ručením omezeným.
- E: Akciová společnost.
- F: Společnost s ručením omezeným.

Otázka č.2: **Kolik má Vaše společnost zaměstnanců?**

- A: 5 zaměstnanců.
- B: 39 zaměstnanců.
- C: 75 zaměstnanců.
- D: 200 zaměstnanců.
- E: 376 zaměstnanců.
- F: 3790 zaměstnanců.

Otázka č.3: Jak dlouho již působíte na českém trhu?

A: 22 let.

B: 19 let.

C: 27 let.

D: 13 let.

E: 14 let.

F: 27 let.

Otázka č.4: Prosím uveďte, jaká výše peněžitého trestu, který by Vám byl uložen jako následek trestní odpovědnosti by byl pro Vás zanedbatelný? (prosím uveďte maximální možnou částku).

A: 100 000 Kč.

B: 30 000 Kč.

C: 500 000 Kč.

D: 500 Kč.

E: 500 000 Kč.

F: 1 000 000 Kč.

Otázka č.5: Prosím uveďte, jaká výše peněžitého trestu, který by Vám byl uložen jako následek trestní odpovědnosti by byl pro Vás únosný, ale jeho splacení by Vám činilo potíže a Vaše firma by musela přistoupit k jistým omezením? (prosím uveďte maximální možnou částku).

A: 1 000 000 Kč.

B: 300 000 Kč.

C: 1 000 000 Kč.

D: 50 000 Kč.

E: 5 000 000 Kč.

F: 3 000 000 Kč.

Otázka č.6: **Prosím uveďte, jaká výše peněžitého trestu, který by Vám byl uložen jako následek trestní odpovědnosti by byl pro Vás likvidační? (prosím uveďte maximální možnou částku).**

- A: 5 000 000 Kč.
- B: 3 000 000 Kč.
- C: 100 000 000 Kč.
- D: 100 000 Kč.
- E: 10 000 000 Kč.
- F: 500 000 000 Kč.

Otázka č.7: **Prosím uveďte, jaký by pro Vaši společnost měl ekonomický následek uložení pokuty Vaši společnost ve výši 50 000 Kč, dále pokuta ve výši 300 000 Kč, 500 000 Kč a více než 1 000 000 Kč?**

- A: 50 000 Kč bez omezení, žádný následek.
300 000 Kč téměř bez omezení.
500 000 Kč větší omezení.
více než 1 000 000 Kč nevyplacení podílů.
- B: 50 000 Kč téměř bez omezení.
300 000 Kč mírné omezení.
500 000 Kč větší omezení (škrty v oblasti mzdy zaměstnanců – např. nevyplacení odměn zaměstnancům.
1 000 000 Kč velmi závažná omezení (např. nedostatečné finance na provoz, nedostatečné finance na vyplacení mezd).
- C: 50 000 Kč žádný.
300 000 Kč žádný.
500 000 Kč žádný.
1 000 000 Kč omezení skladových zásob, redukce počtu zaměstnanců.

D: Pokutu 50 000 Kč by platil zaměstnanec.

Pokutu 300 000 Kč by hradil z části zaměstnanec, zbytek firma.

Pokuta 500 000 Kč by znamenala další ekonomické náklady a nápravná opatření velkého rozsahu.

Pokuta 1 000 000 Kč zrušení firmy.

E: Pokuta 50 000 Kč žádný ekonomický následek.

Pokuta 300 000 Kč žádný ekonomický následek.

Pokuta 500 000 Kč žádný ekonomický následek.

Pokuta 1 000 000 Kč žádný ekonomický následek.

F: Ani jedna pokuta by neměla vliv na žádný ekonomický následek.

Otázka č.8: Jaký trest by byl pro Vás z hlediska ekonomiky podniku nejhorší – peněžítý trest, trest zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži nebo zákaz přijímání dotací a subvencí?

A: Peněžítý trest ve vyšší než 1 000 000 Kč.

B: Zákaz přijímání dotací.

C: Peněžítý trest nad 500 000 000 Kč.

D: Peněžítý trest ve výši nad 700 000 Kč.

E: Zákaz přijímání dotací.

F: Zákaz účasti na plnění veřejných zakázek, zákaz účasti ve veřejné soutěži.

Otázka č.9: Vyskytuje se Vašem okolí společnost, která se dopustila trestného činu? (znáte takovou právnickou osobu, popřípadě s ní spolupracujete?)

A: Ne.

B: Ne.

C: Ano, znám takovou právnickou osobu, spolupracujeme.

D: Zním, ale nebyla prokázána u soudu vina, nespolečujeme.

E: Nevyskytuje, nespolečujeme.

F: Ne.

Otázka č.10: **Pokud by Vaše společnost uzavírala smlouvu s právnickou osobou, o které byste věděl, že se dopustila trestného činu, přistupoval byste k této společnosti stejně, jako ke společnosti, která trestný čin nikdy nespáchala?**

A: Ne.

B: Ne.

C: K takové společnosti bych přistupoval s obezřetností.

D: Nepřistupovala.

E: Každá právnická osoba, která by s námi uzavírala smlouvu, musí projít určitým prověřením. Trestní minulost by hrála velkou roli při našem rozhodování. Spíše bychom tuto spolupráci odmítli.

F: Ne a s takovou společností bychom nikdy smlouvu neuzavřeli.

Otázka č.11: **Má Vaše společnost právníka na trestní záležitosti?**

A: Ano.

B: Nemá.

C: Ano, má.

D: Ne.

E: Ano, máme.

F: V rámci celorepublikové organizace máme právního zástupce.

Otázka č.12: **Jaké druhy trestů (Trest zrušení právnické osoby, Trest propadnutí majetku, Peněžité trest, Trest propadnutí věci, Trest zákaz činnosti, Trest zákaz plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži, Trest zákaz přijímání dotací a subvencí, Uveřejnění rozsudku) si myslíte, že jsou nejčastěji uděleny soudem?**

A: Trest zákaz činnosti.

B: Peněžité trest.

C: Peněžité trest, Trest zákaz činnosti, Trest zákaz plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži, Trest zákaz přijímání dotací a subvencí.

D: Peněžité trest.

E: Trest propadnutí majetku, peněžité trest, zákaz činnosti.

F: Peněžité trest.

Otázka č.13: Domníváte se, že počet trestných činů právnických osob má vzrůstající nebo naopak klesající tendenci?

A: Klesající.

B: Klesající.

C: Vzrůstající.

D: Klesající.

E: Vzrůstající.

F: Vzrůstající tendenci.

5.4.3 Vyhodnocení

Otázky 1–3 byly do dotazníkového šetření zařazeny s cílem zjištění základních informací o dotazovaných právnických osobách – jedná se o zjištění právní formy právnické osoby, počet zaměstnanců a délku působnosti právnické osoby.

Otázky 4–8 jsou zaměřené na vliv peněžitého trestu na ekonomiku podniku a jejich výše a výběr trestu, jako následku porušení odpovědnosti, který by měl na ekonomiku podniku nejhorší dopad.

Otázky 9–13 jsou zařazeny z důvodu potvrzení hypotézy č. 1.

Dle uvedených odpovědí můžeme přistoupit k potvrzení či vyvrácení mnou stanovených hypotéz.

Spáchání trestného činu a odsouzení právnické osoby za trestný čin má negativní vliv na budoucí působnost právnické osoby na ekonomickém trhu.

Z odpovědí uvedených v dotazníkovém šetření je patrné, že tato hypotéza je **potvrzena**. Jako podklad pro potvrzení hypotézy slouží odpovědi společností na dotazníkové šetření – otázky 9. 10., které byly směřovány na spolupráci společností s jinou právnickou osobou, která se dopustila trestného činu a na rovnocenný přístup při jednání k firmě která se nedopustila trestného činu a firmě která se trestného činu dopustila.

Na otázku, zda právnická osoba spolupracuje nebo se v jejím okolí vyskytuje právnická osoba, která se dopustila trestného činu a byla za něj odsouzena, odpovědělo 5 právnických osob negativně a pouze 1 právnická osoba odpověděla, že zná právnickou osobu, jež se dopustila trestného činu, avšak s ní nespolupracuje. Tyto odpovědi nepřímo potvrzují tuto hypotézu.

Hypotéza je přímo potvrzena odpověďmi zástupců právnických osob na otázku, zda by v jednání rovnocenně přistupovali k firmě s trestní minulostí, tak jako k firmě, která se nikdy trestného činu nedopustila. Kdy naprostá většina dotazovaných shodně odpověděla tak, že by k firmě s trestní minulostí nepřistupovalo rovnocenně a smlouvu by neuzavřelo. Pouze jeden subjekt uvedl, že by přistupoval v případě jednání a uzavírání smlouvy s obezřetností.

Potvrzením této hypotézy je dokázáno, že pokud se právnická osoba dopustí trestného činu, tak mimo přímého a okamžitého ekonomického následku v podobě peněžitého trestu, propadnutí věci, zákazu činnosti apod, je tu zde také ekonomický následek, který působí dlouhodobě, a to špatná pověst, poškození jména, nedůvěryhodnost. Toto jsou vše důležité faktory pro to, aby právnická osoba byla úspěšná a zisková. Právnická osoba s trestní minulostí má mnohem těžší postavení na trhu, neboť okolní subjekty budou v případě právního jednání k této firmě přistupovat s obezřetností, nebo nebudou uzavírat s firmou žádné obchodní vztahy.

Spáchání trestného činu právnickou osobou má okamžitý ekonomický následek v podobě uloženého trestu, zároveň je patrný také dlouhodobý ekonomický následek, který se odvíjí od trestní minulosti právnické osoby a přístupu okolních subjektů vůči právnické osobě s trestní odpovědností.

Trestní minulosti právnické osoby bude ztěžovat uzavírání nových obchodních vztahů, udržet se v konkurenčním boji apod., neboť informace o uložení trestu jsou veřejně dostupné ve veřejných rejstřících. Trestní minulost právnické osoby snižuje důvěryhodnost mezi stávajícími i budoucími partnery (jak lokálními, tak případně i mezinárodními), kdy následuje snížení počtu zakázek v časovém horizontu několika let.

Uložení peněžitého trestu představuje pro právnickou osobu největší riziko z hlediska zásahu do ekonomiky podniku.

Tato hypotéza byla **potvrzena pouze z části**, neboť záleží na právní formě, předmětu podnikání a dalších faktorech. Pro potvrzení či vyvrácení hypotézy byla do

dotazníku zařazena otázka č. 8, u které jsem předpokládala, že všechny oslovené subjekty označí ze stanovených alternativ peněžitý trest. Označení možnosti uložení peněžitého trestu zvolily 3 subjekty s právní formou s.r.o., subjekt s právní formou příspěvkové organizace a akciové společnosti označil možnost zákaz přijímání dotací a subvencí a poslední subjekt právní formy společnosti s ručením omezeným označil zákaz účasti na veřejných zakázkách a plnění veřejných zakázek.

Dle mého názoru je trest – uložení peněžního trestu, nejkomplexnější nástroj, jako druh postihu za porušení právní odpovědnosti právnické osoby. Nelze stanovit optimální hranici finančního postihu, neboť pro každou právnickou osobu jsou mezní hranice zanedbatelných, únosných a likvidačních hranic uloženého peněžitého trestu jiné.

Aby uložení peněžního trestu bylo efektivní je důležité, aby soud při svém rozhodování o výši trestu vzal v potaz fungování právnické osoby jako takové správně nastavil výši peněžního trestu tak, aby nebyla pro právnickou osobu ani zanedbatelná a zároveň ani likvidační.

Peněžitý trest jako takový by neměl být ukládaný s cílem záměrně vyvolat likvidaci právnické osoby, neboť lze soudně uložit trest zrušení právnické osoby.

Peněžitý trest by měl sloužit výchovně a zamezit dalšímu porušování právní odpovědnosti právnických osob.

Trest zákazu plnění veřejných zakázek a účasti na veřejných zakázkách je také velmi účinný, avšak lze ho použít jen v případech, kdy se právnická osoba účastní výběrových řízení na veřejné zakázky a veřejné zakázky plní. Pokud by tento trest byl uložen právnické osobě, která do sféry veřejných zakázek nevstupuje, byl by zbytečný. Pokud však je uložen, může být pro právnickou osobu velkým zásahem do ekonomiky podniku a může vést až k likvidaci.

Stejně tak jako trest zákazu přijímání dotací nelze na rozdíl od peněžitého trestu uložit širokospektrálně, znamenalo by jeho uložení pro určité právnické osoby, zejm. např. pro příspěvkové organizace, spolky apod. opravdu velký zásah do ekonomiky podniku a u mnoha z nich by to vedlo k jejich likvidaci.

5.5 Celková míra kriminality ve světě a pozice České republiky v letech v letech 2012–2019

Na prvních místech s největší mírou kriminality v zemi a nejnižší mírou bezpečnosti se od roku 2012 až po současnost obsazuje na první a druhé pozice Venezuela a hned po ní Guatemala, Jižní Afrika, Papua-Nová Guinea, Afghánistán, Jižní Súdán, Honduras, Porto Rico a Trinidad a Tobago. Jako místa s nejnižší mírou kriminality a nejvyšší mírou bezpečnosti se v uplynulých 8 letech vystřídaly města jako Japonsko, Qatar, Malta, Jižní Korea a Ostrov Man. Míra kriminality České republiky byla nejvyšší v roce 2012, kdy byla Česká republika umístěna na 46. místě, od té doby rok od roku klesá a v roce 2019 je zatím na 100. místě a od roku 2012 je tak nyní s nejnižší mírou kriminality a nejvyšší mírou bezpečnosti.

Postavení České republiky v celkové míře kriminality a míře bezpečnosti

Tabulka 13: Míra kriminality a bezpečnosti – Česká republika v letech 2012-2019

Rok	Stát	Míra kriminality	Míra bezpečnosti
2012	Česká republika	36,59	63,76
2013	Česká republika	34,12	65,88
2014	Česká republika	33,88	66,12
2015	Česká republika	32,89	67,11
2016	Česká republika	32,06	67,94
2017	Česká republika	30,18	69,82
2018	Česká republika	28,81	71,72
2019	Česká republika	26,66	73,34

Zdroj: Vlastní zdroj autora

Rok 2012

Tabulka 14: Míra kriminality a bezpečnosti – vybrané země pro rok 2012

Pořadí	Stát	Míra kriminality	Míra bezpečnosti
1	Venezuela	84,74	15,26
2	Jižní Afrika	78,12	21,88
3	Porto Rico	73,06	26,94
...
46	Česká republika	36,59	63,76
...
75	Japonsko	5,75	94,25

Zdroj: "Crime Index for Country 2012", vlastní zdroj autora

Obrázek 1: Index kriminality v zemích v roce 2012

Crime Index for Country 2012

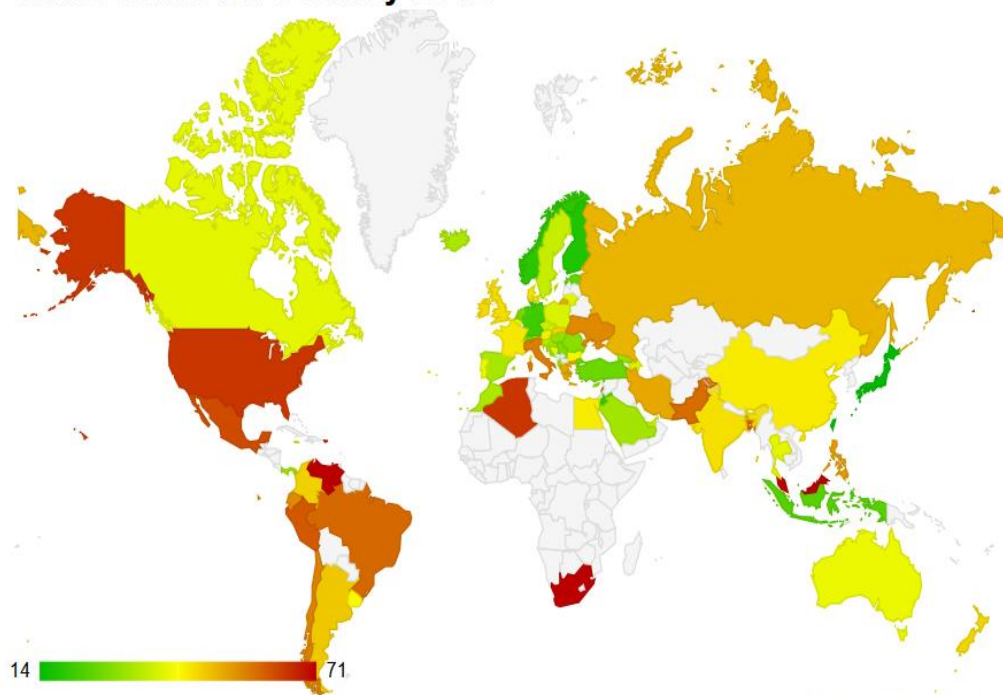

Chart: Crime Index

Zdroj: "Crime Index for Country 2012", vlastní zdroj autora

Rok 2013

Tabulka 15: Míra kriminality a bezpečnosti – vybrané země pro rok 2013

Pořadí	Stát	Míra kriminality	Míra bezpečnosti
1	Venezuela	85,7	14,3
2	Guatemala	84,87	15,13
3	Trinidad a Tobago	83,65	16,35
...
83	Česká republika	34,12	65,88
...
118	Japonsko	13,11	86,89

Zdroj: "Crime Index for Country 2013", vlastní zdroj autora

Obrázek 2: Index kriminality v zemích v roce 2013

Crime Index for Country 2013

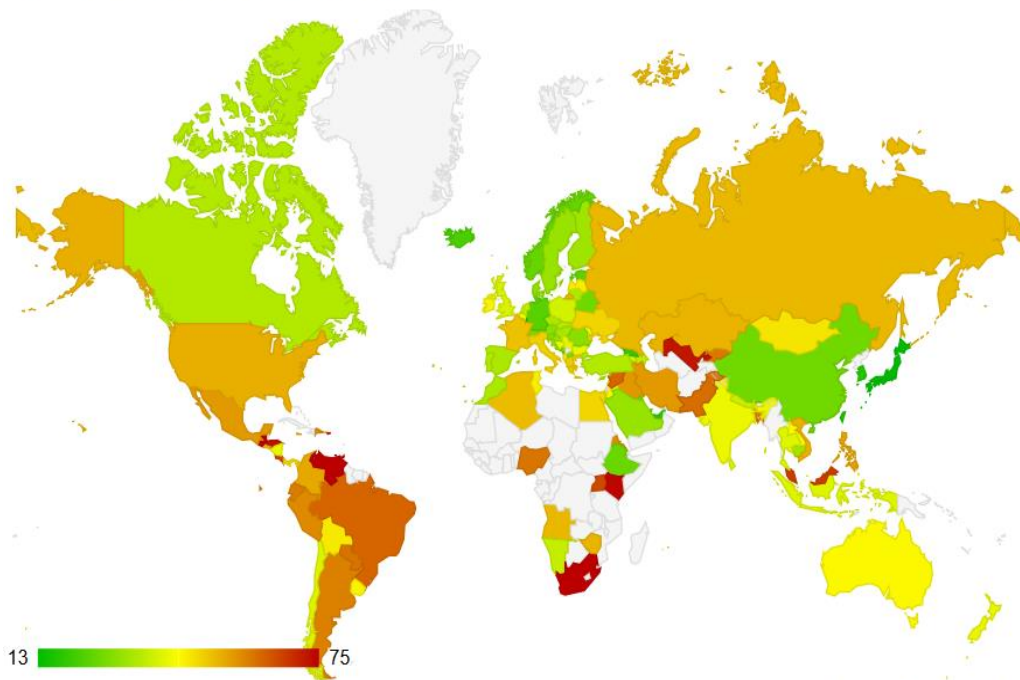

Chart: Crime Index

Zdroj: "Crime Index for Country 2013"

Rok 2014

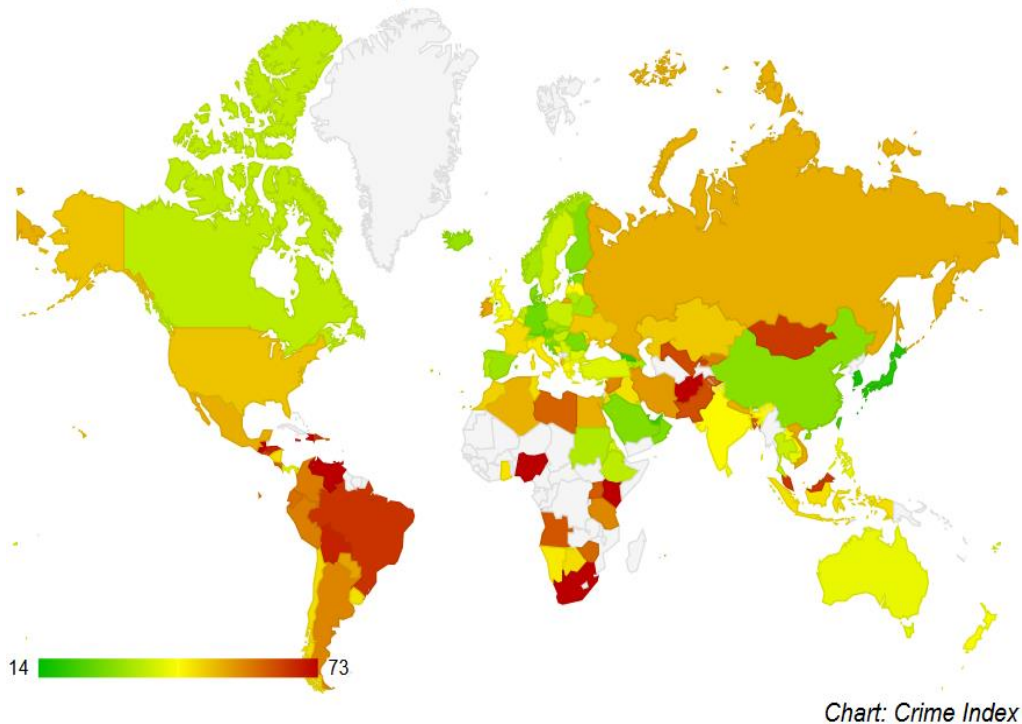
Tabulka 16: Míra kriminality a bezpečnosti – vybrané země pro rok 2014

Pořadí	Stát	Míra kriminality	Míra bezpečnosti
1	Afghánistán	82,81	17,49
2	Venezuela	81,5	18,5
3	Guatemala	79,31	20,69
...
96	Česká republika	33,88	66,12
...
128	Malta	14,17	85,83

Zdroj: "Crime Index for Country 2014", vlastní zdroj autora

Obrázek 3: Index kriminality v zemích v roce 2014

Crime Index for Country 2014

Zdroj: "Crime Index for Country 2014"

Rok 2015

Tabulka 17: Míra kriminality a bezpečnosti – vybrané země pro rok 2015

Pořadí	Stát	Míra kriminality	Míra bezpečnosti
1	Jižní Súdán	85,32	14,68
2	Venezuela	84,07	15,93
3	Guatemala	79,34	20,66
...
118	Česká republika	32,89	67,11
...
147	Ostrov Man	15,1	84,9

Zdroj: "Crime Index for Country 2015", vlastní zdroj autora

Obrázek 4: Index kriminality v zemích v roce 2015

Crime Index for Country 2015

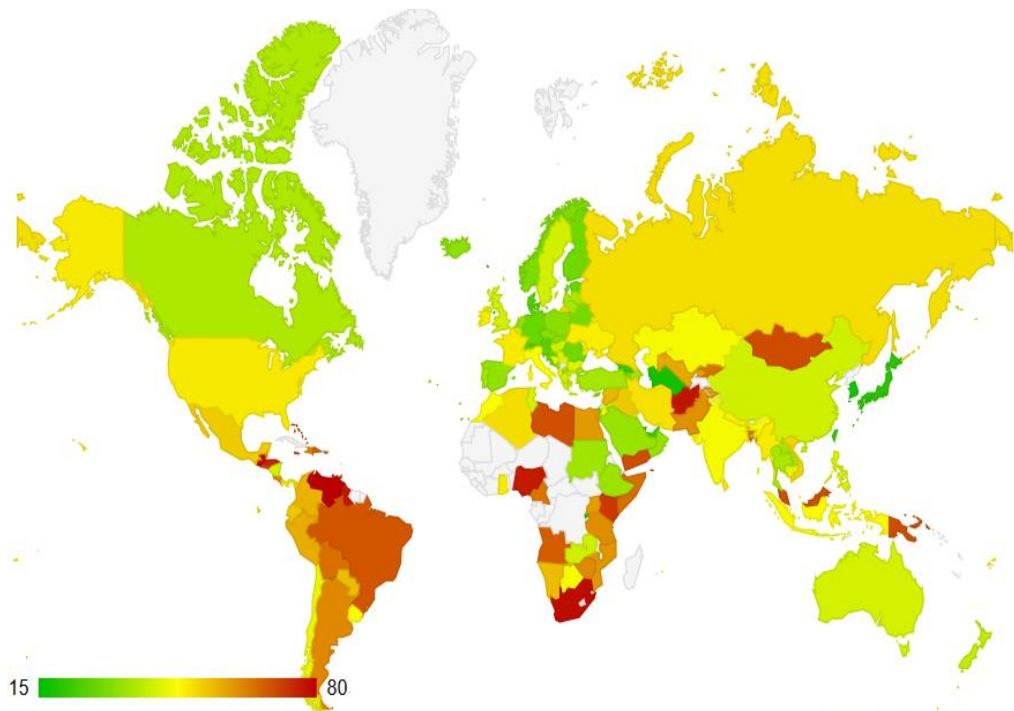

Chart: Crime Index

Zdroj: "Crime Index for Country 2015"

Rok 2016

Tabulka 18: Míra kriminality a bezpečnosti – vybrané země pro rok 2016

Pořadí	Stát	Míra kriminality	Míra bezpečnosti
1	Venezuela	84,44	15,56
2	Jižní Súdán	81,32	18,68
3	Jižní Afrika	78,43	21,57
...
89	Česká republika	32,06	67,94
...
147	Jižní Korea	14,31	85,69

Zdroj: "Crime Index for Country 2016", vlastní zdroj autora

Obrázek 5: Index kriminality v zemích v roce 2016

Crime Index for Country 2016

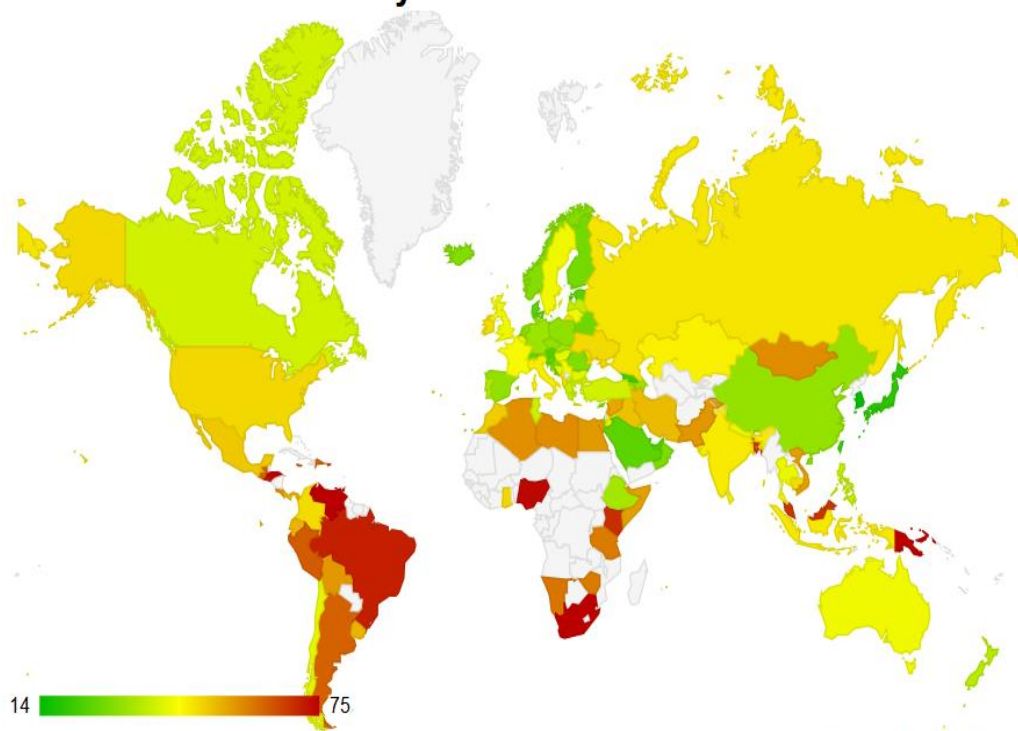

Chart: Crime Index

Zdroj: "Crime Index for Country 2016"

Rok 2017

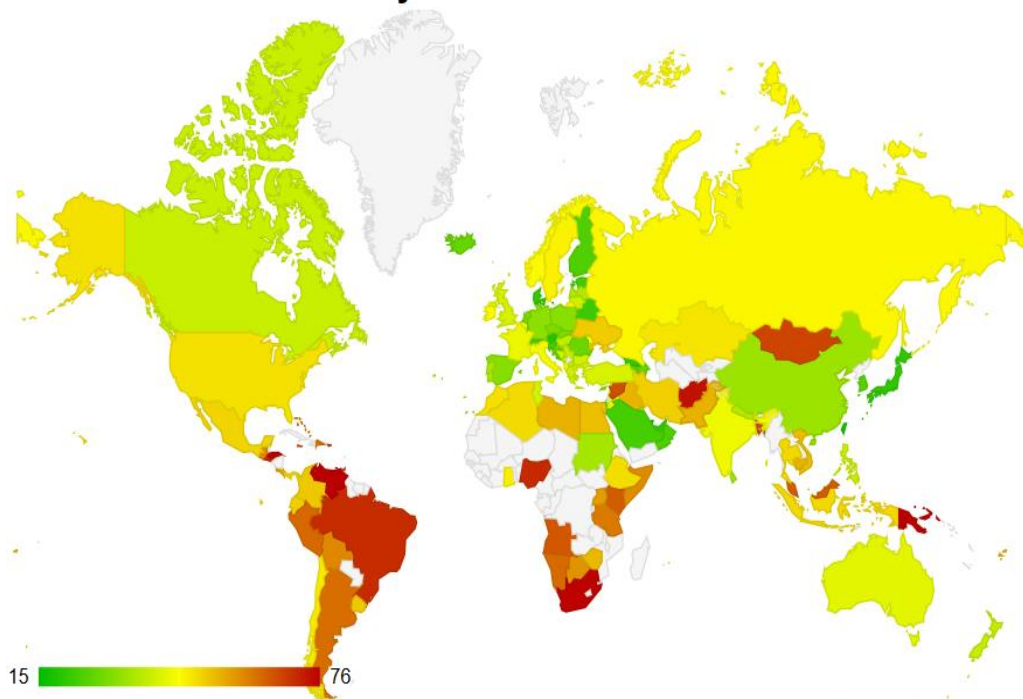
Tabulka 19: Míra kriminality a bezpečnosti – vybrané země pro rok 2017

Pořadí	Stát	Míra kriminality	Míra bezpečnosti
1	Venezuela	85,28	14,72
2	Papua – Nová Guinea	82,38	17,62
3	Honduras	78,34	21,66
...
99	Česká republika	30,18	69,82
...
125	Qatar	15,7	84,3

Zdroj: "Crime Index for Country 2017", vlastní zdroj autora

Obrázek 6: Index kriminality v zemích v roce 2017

Crime Index for Country 2017

Zdroj: "Crime Index for Country 2017"

Rok 2018

Tabulka 20: Míra kriminality a bezpečnosti – vybrané země pro rok 2018

Pořadí	Stát	Míra kriminality	Míra bezpečnosti
1	Venezuela	82,59	17,41
2	Papua – Nová Guinea	79,95	20,05
3	Honduras	78,89	21,11
...
97	Česká republika	28,81	71,72
...
115	Japonsko	13,1	86,9

Zdroj: "Crime Index for Country 2018", vlastní zdroj autora

Obrázek 7: Index kriminality v zemích v roce 2018

Crime Index for Country 2018

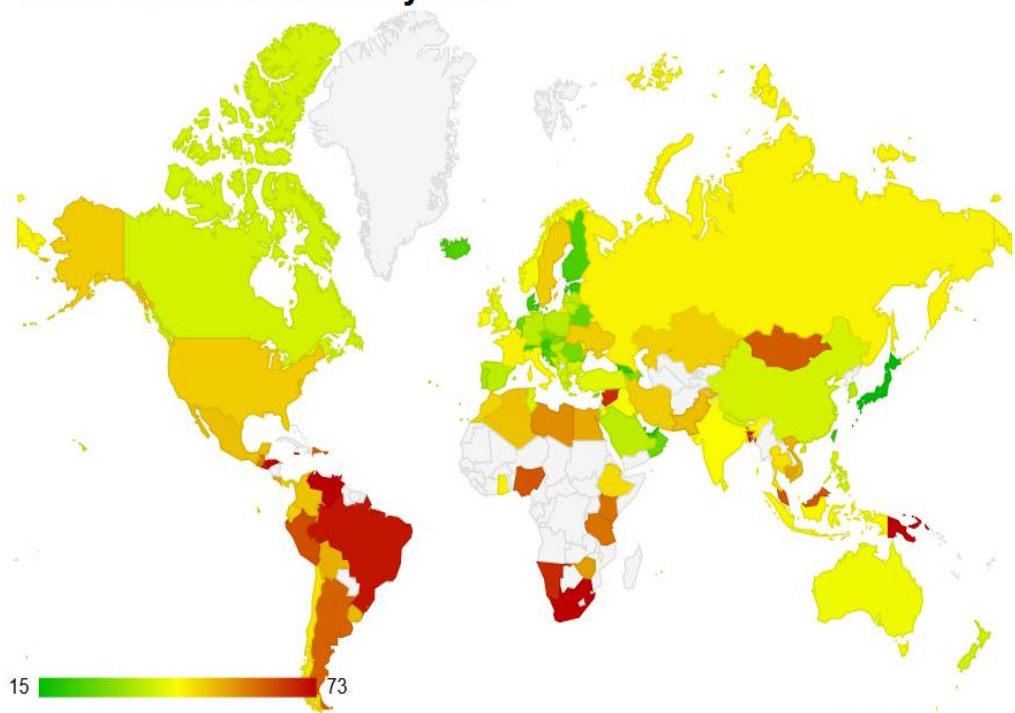

Chart: Crime Index

Zdroj: "Crime Index for Country 2018"

Rok 2019

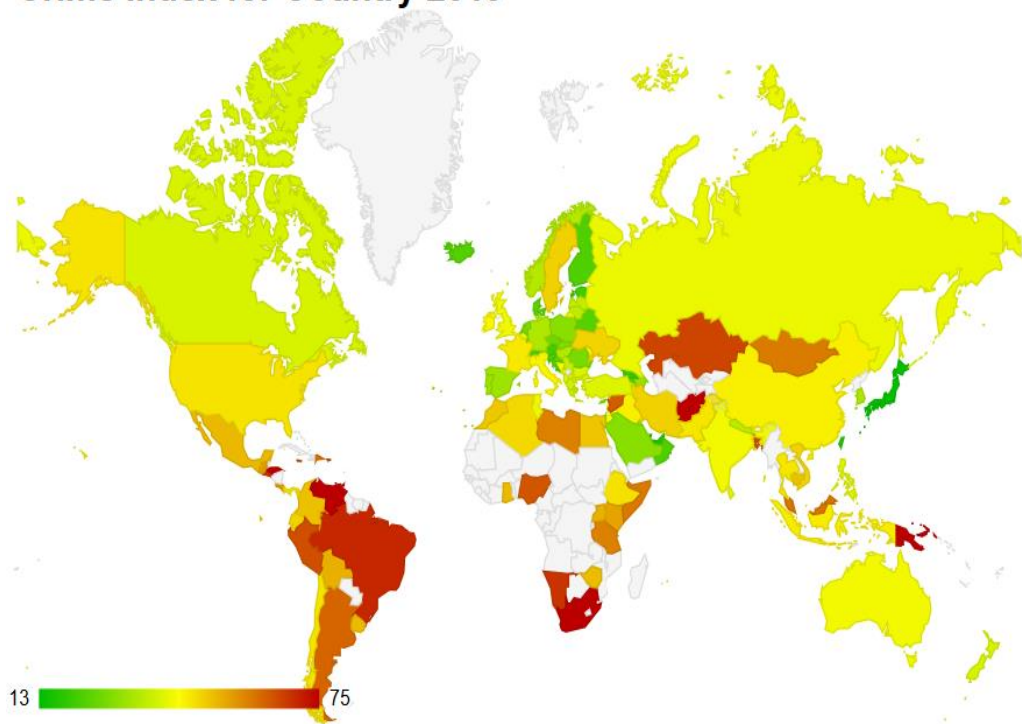
Tabulka 21: Míra kriminality a bezpečnosti – vybrané země pro rok 2019

Pořadí	Stát	Míra kriminality	Míra bezpečnosti
1	Venezuela	83,23	16,77
2	Papua – Nová Guinea	79,88	20,12
3	Honduras	76,84	23,16
...
100	Česká republika	26,66	73,34
...
118	Qatar	13,26	86,74

Zdroj: "Crime Index for Country 2019", vlastní zdroj autora

Obrázek 8: Index kriminality v zemích v roce 2019

Crime Index for Country 2019

Zdroj: "Crime Index for Country 2019"

6 Závěr

Definice pojmu právnické osoby je obsažena v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů. Občanský zákoník je stěžejním předpisem pro právní vymezení právnické osoby. Právnické osoby dělíme dle povahy na veřejnoprávní a soukromoprávní. Soukromoprávní právnické společnosti dělíme na korporace, fundace a ústavy. Korporace zahrnují obchodní společnosti a družstva, v pojmu fundace jsou obsaženy nadace a nadační fondy.

Obchodní společnosti dále dělíme na osobní společnosti a kapitálové. Mezi osobní obchodní společnosti řadíme veřejnou obchodní společnost a komanditní společnost. Mezi kapitálové obchodní společnosti řadíme společnost s ručením omezeným a akciová společnost.

Právnická osoba disponuje po celou dobu své existence právní osobností, tzn. jedná svým jménem a na vlastní odpovědnost. Od roku 2012 kdy vstoupil v účinnost zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů, jsou právnické osoby trestně odpovědné.

Zakotvení trestní odpovědnosti právnických osob do českého právního řádu prošlo dlouhým vývojem, kdy existence výše uvedeného zákona je výsledkem 10letých snah a pokusů o právní ukotvení odpovědnosti právnických osob. Nahlížení na vnesení odpovědnosti právnických osob do českého právního řádu nebylo jednotné. V roce 2004 byl předložen vládní návrh zákona upravující trestní odpovědnost právnických osob, který byl zamítnut již v prvním čtení v Poslanecké sněmovně České republiky. Vládní návrh zákona kritizován v mnoha ohledech, z nichž pro mě nejzajímavější byl stanovený okruh trestných činů právnických osob, kdy vládní návrh kvalifikoval jako možný trestný čin právnické osoby např. znásilnění, či šíření infekce, tedy takové trestné činy, které jsou v rozporu s podstatou právnické osoby.

Od 1. 1. 2012 vstoupil v účinnost zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, zákon prošel několika novelizacemi, okruh trestných činů, kterých se může právnická osoba dopustit, není taxativně vymezen zákonem, nýbrž jsou zde uvedeny pouze ty trestné činy, které se vyjímají z taxativně vymezeného okruhu trestných činů uvedených v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů.

Právnícké osoby se dle přiložených statistik dopouštějí nejčastěji hospodářských trestných činů a trestných činů proti majetku. V roce 2018 se právnícké osoby dopustily hospodářských trestných činů, z nichž se nejčastěji jednalo o trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby. Druhým nejvyšším okruhem trestných činů, co do četnosti jsou trestné činy proti majetku, v roce 2018 se právnícké osoby dopustily 124 trestných činů proti majetku, z nichž se nejčastěji jednalo o podvod.

Počet trestných činů páchaný právníckými osobami má vzrůstající tendenci, naproti tomu počet trestných činů páchaný fyzickými osobami má tendenci klesající. Což je dle mého názoru velmi zajímavé a myslím si, že většinový názor společnosti je takový, že vzrůstá naopak počet trestných činů fyzických osob.

Za porušení právní povinnosti je právnícká osoba odpovědná. Jako následek protiprávního jednání je právnícké osobě uložen trest, který musí být přiměřený a před uložením trestu by soud měl vzít v potaz možné následky trestu a jejich vliv na budoucnost právnícké osoby. Zákonem č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právníckých osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů, jsou vymezeny tresty, které soud může uložit právnícké osobě jako následek protiprávního jednání.

Jedná se o trest zrušení právnícké osoby, trest propadnutí majetku, peněžitý trest, trest propadnutí věci, zákaz činnosti, trest zákazu plnění veřejných zakázek nebo účast ve veřejné soutěži, trest zákazu přijímání dotací nebo subvencí, uveřejnění rozsudku.

Kromě trestu zrušení právnícké osoby, necílí žádný trest na likvidaci právnícké osoby, avšak uložené tresty mohou mít likvidaci právnícké osoby jako svůj následek, i když k tomu nejsou primárně určeny.

Uložení trestu právnícké osobě je zaneseno do veřejného rejstříku, kde je volně dostupné. Trestní minulost působí dlouhodobě tak, že právnícká osoba přichází o větší množství zakázek, nepůsobí důvěryhodně pro lokální i mezinárodní partnery. Zároveň trestní minulost zabraňuje právnícké osobě účasti na veřejných soutěžích a je problémem také do budoucna z hlediska možných dotací, kdy většinou v podmínkách pro získání dotace bývá beztrestnost právnícké osoby, aby dotace splňovala kritérium efektivnosti a účelnosti vynaložených prostředků.

Peněžitý trest by měl být přiměřený a optimální pro konkrétní právníckou osobu, nelze obecně stanovit optimální výši, neboť pro každou právníckou osobu se mezní výše pohybují v jiných rozhraních.

Spáchání trestného činu právnickou osobu a následné uložení trestu má několik ekonomických aspektů. Okamžitý zásah do ekonomiky podniku v podobě např. peněžitého trestu, zákazu činnosti či propadnutí věci, kdy právnická osoba přichází o větší část svého majetku a musí se s tím vyrovnat a přistoupit k opatřením různých rozsahů (nevyplacení prémie, zrušení zakázek, propouštění, zrušení pobočky apod.). Druhým aspektem uložení trestu, je trestní minulost – poškození pověsti, ztráta důvěryhodnosti a různá omezení spojená se záznamem o uložení trestu ve veřejném rejstříku. Z dotazníkového šetření vyplývá, že všichni dotazovaní, by nepřistupovali v jednání rovnocenně k firmě s trestní minulostí a ve většině případů by s ní nevstupovali do žádného právního vztahu.

I. Summary and Key words

Summary:

This bachelor thesis deals with selected issues of corporate criminal liability. The emphasis is primarily put on the Czech legislation, mainly on Act No. 418/ 2011 Coll., on Criminal Liability of Legal Entities and their Prosecution. The aim of this bachelor is to find out which criminal action is committed the most and how the penalties from Act No. 418/2011 affects the economy of companies. The bachelor is divided into two parts. The first part includes a description of the legal person, then general issues related to the concept of criminal liability of legal entities, including its historical development, and last chapter is the scope of the Act No. 418/2011 Coll., in particular it examines the extent of criminalization of legal persons and the characteristics of the entities that are subjected to the corporate criminal liability. The second part is focused on the analysis of criminal actions into categories and a position of the Czech Republic in the world.

Key words:

corporate criminal liability

legal entities

Act No. 418/2011 Coll., on Criminal Liability of Legal Entities and their Prosecution

II. Seznam použitých zdrojů

COGAN, Rudolf. *Zákon o krajích: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-070-0.

Daňový řád: Zákon č. 280/2009 Sb.: aktuální úplné znění účinné od. Praha: Dashöfer, 2011-. AZ (Dashöfer). ISSN 1801-5662.

DĚDIČ, Jan, Radim KRÍŽ a Ivana ŠTENGLOVÁ. *Akciové společnosti*. 5., přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Právo a hospodářství (C.H. Beck). ISBN 80-7179-733-2.

FENYK, Jaroslav. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-720-9.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 5., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. Právnické učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN isbn.978-80-7380-233-2.

GRINC, Jaroslav. *Právo pro politology*. Praha: Grada, 2010. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2921-3.

HURDÍK, Jan. *Právnické osoby a jejich typologie*. 2., dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckova edice právní instituty. ISBN isbn.978-80-7400-168-0.

JELÍNEK, Jiří a Jiří HERCZEG. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim: komentář s judikaturou*. Praha: Leges, 2012. Komentátor. ISBN isbn978-80-87576-07-6.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 5., aktualiz. vyd., V nakl. Linde 1. vyd. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-630-3.

KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN isbn:8071790281.

KRUTINA, Václav a Martina NOVOTNÁ. *Ekonomika podniku: (cvičení)*. 2., aktualiz. a rozšiř. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta, 2009. ISBN 9788073941925.

Matrasová, E., & Šlauf, V. (2003). *Zákon o obcích (obecní zřízení) včetně prováděcích předpisů s komentářem* (2. aktualiz. a dopl. vyd.). Praha: Polygon.

NOVOTNÝ, Oto. *Trestní právo hmotné: obecná část*. 4. přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2003. ISBN 80-86395-73-1.

Občanský zákoník: novelizované znění: rejstřík: redakční uzávěrka ... Ostrava: Sagit, 2012-. ÚZ. ISBN isbn:9788072089208.

ONDRUŠOVÁ, Marta. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich: praktický komentář k zákonu č. 250/2016 Sb. (přestupkový řád) s důvodovou zprávou a základní judikaturou*. Praha: Leges, 2017. Komentátor. ISBN 978-80-7502-212-7.

PEŠTUKA, Jaroslav. *Zákon o účetnictví č. 563/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů*. Praha: Eurounion, 2009. ISBN 978-80-7317-078-3.

PRÁŠKOVÁ, Helena. *Základy odpovědnosti za správní delikty*. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-456-8.

ŠÁMAL, Pavel. *Trestní odpovědnost právnických osob: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-592-3.

UHLÍŘOVÁ, Marta. *Základy práva: pro studenty Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta, 2015. ISBN 978-80-7394-505-3.

Zákon o obchodních korporacích 90/2012 Sb.: aktuální úplné znění od 14. ledna 2017. Praha: Verlag Dashöfer, [2013]. ISBN 978-80-86897-87-5.

Zákon o obchodních korporacích s komentářem: s účinností od 1.1.2014 nahrazuje obchodní zákoník. (2014). Praha: Grada.

Elektronické zdroje:

57. Návrh poslance Ivana Langerera na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů /sněmovní tisk 564/ - třetí čtení [Online].[cit.2019-08-01]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/037schuz/s037049.htm>

Důvodová zpráva: Obecná část [Online]. [cit.2019-08-01]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/wp-content/uploads/2014/06/TOPO-d%C5%AFvodov%C3%A1-zpr%C3%A1va.pdf>

Důvodová zpráva: Vývoj soukromého práva [Online]. [cit.2019-08-01]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

Komanditní společnost [Online]. [cit. 2019-8-01]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/komanditni-spolecnost-16411.html>

Sněmovní tisk 285 N.z.o trestní odpovědnosti práv. osob a řízení proti nim – EU [Online]. [cit.2019-08-01]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&t=285>

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2018 [Online]. [cit.2019-08-01]. Dostupné z: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/udaje-o-cinnosti-a-statisticke-udaje/zprava-o-innosti/2364-zprava-o-cinnosti-statniho-zastupitelstvi-za-rok-2018>

Články a příspěvky ve sbornících

Musil, Prášková, & Faldyna. (2001). Úvahy o trestní odpovědnosti právnických osob de lege ferenda: Trestní právo.

Zahraniční zdroje:

Crime Index for Country 2012 [Online]. [cit.2019-08-01]. Dostupné z: https://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp?title=2012-Q1

Crime Index for Country 2012 [Online]. [cit.2019-08-01]. Dostupné z: https://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp?title=2013-Q1

Crime Index for Country 2012 [Online]. [cit.2019-08-01]. Dostupné z: https://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp?title=2014

Crime Index for Country 2012 [Online]. [cit.2019-08-01]. Dostupné z: https://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp?title=2015

Crime Index for Country 2012 [Online]. [cit.2019-08-01]. Dostupné z: https://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp?title=2016

Crime Index for Country 2012 [Online]. [cit.2019-08-01]. Dostupné z: https://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp?title=2017

Crime Index for Country 2012 [Online]. [cit.2019-08-01]. Dostupné z: https://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp?title=2018

Crime Index for Country 2012 [Online]. [cit.2019-08-01]. Dostupné z: https://www.numbeo.com/crime/rankings_by_country.jsp?title=2019

III. Seznam grafů, tabulek a obrázků

Grafy:

Graf 1: Přípravné trestní řízení fyzických osob v letech 2014-2018.....	34
Graf 2: Přípravné trestní řízení právnických osob v letech 2014-2018.....	34
Graf 3: Celkový přehled stíhaných a obžalovaných právnických osob.....	35
Graf 4: Celkový počet trestných činů spáchaných právnickými osobami v letech 2016-2018.....	37
Graf 5: Trestné činy spáchané právnickými osobami v letech 2016-2018.....	37
Graf 6: Počet trestných činů spáchaných právnickými osobami v roce 2018.....	38
Graf 7: Počet trestných činů spáchaných právnickými osobami v roce 2017.....	39
Graf 8: Počet trestných činů spáchaných právnickými osobami v roce 2016.....	39
Graf 9: Celkový přehled spáchaných trestných činů právnickými osobami v letech 2016-2018.....	40
Graf 10 a 11: Počet trestných činů spáchaných proti životu a zdraví v letech 2016-2018.....	41
Graf 12 a 13: Počet trestných činů proti svobodě a právům na ochranu osobnosti soukromí a listovního tajemství spáchaných v letech 2016-2018.....	42
Graf 14 a 15: Trestné činy proti majetku spáchané v letech 2016-2018.....	43
Graf 16 a 17: Trestné činy hospodářské spáchané v letech 2016-2018.....	44
Graf 18 a 19: Trestné činy proti měně a platebním prostředkům spáchaných v letech 2016-2018.....	45
Graf 20 a 21: Trestné činy daňové, poplatkové a devizové spáchané v letech 2016-2018.....	45
Graf 22 a 23: Trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou spáchané v letech 2016-2018.....	46
Graf 24 a 25: Trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu spáchané v letech 2016-2018.....	46
Graf 26 a 27: Trestné činy obecné nebezpečné spáchané v letech 2016-2018....	47
Graf 28 a 29: Trestné činy spáchané proti životnímu prostředí v letech 2016 - 2018.....	48
Graf 30 a 31: Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných spáchané v letech 2016-2018.....	48

Graf 32 a 33: Úplatkářství v letech 2016-2018.....	49
Graf 34 a 35: Jiná rušení činnosti orgánů veřejné moci 2016-2018.....	49
Graf 36 a 37: Organizovaná zločinecká skupina 2016-2018.....	50
Graf 38 a 39: Některé další formy trestné součinnosti 2016-2018.....	50

Tabulky:

Tabulka 1: Předmět činnosti právnických osob	8
Tabulka 2: Přípravné řízení fyzických a právnických osob	34
Tabulka 3: Přehled stíhaných a obžalovaných právnických osob.....	35
Tabulka 4: Přehled trestných činů podle § v letech 2016–2018	36
Tabulka 5: Zastoupení jednotlivých kategorií trestných činů	40
Tabulka 6: Přehled trestných činů proti životu a zdraví	41
Tabulka 7: Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti soukromí a listovního tajemství.....	42
Tabulka 8: Trestné činy proti majetku spáchané v letech 2016-2018.....	43
Tabulka 9: Trestné činy hospodářské spáchané v letech 2016-2018	44
Tabulka 10: Trestné činy obecně nebezpečné spáchané v letech 2016-2018.....	47
Tabulka 11: Trestné činy spáchané proti životnímu prostředí v letech 2016-2018	47
Tabulka 12: Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných spáchané v letech 2016-2018	48
Tabulka 13: Míra kriminality a bezpečnosti – Česká republika v letech 2012-2019	61
Tabulka 14: Míra kriminality a bezpečnosti – vybrané země pro rok 2012	62
Tabulka 15: Míra kriminality a bezpečnosti – vybrané země pro rok 2013	63
Tabulka 16: Míra kriminality a bezpečnosti – vybrané země pro rok 2014	64
Tabulka 17: Míra kriminality a bezpečnosti – vybrané země pro rok 2015	65
Tabulka 18: Míra kriminality a bezpečnosti – vybrané země pro rok 2016	66
Tabulka 19: Míra kriminality a bezpečnosti – vybrané země pro rok 2017	67
Tabulka 20: Míra kriminality a bezpečnosti – vybrané země pro rok 2018	68
Tabulka 21: Míra kriminality a bezpečnosti – vybrané země pro rok 2019	69

Obrázky:

Obrázek 1: Index kriminality v zemích v roce 2012.....	62
Obrázek 2: Index kriminality v zemích v roce 2013.....	63
Obrázek 3: Index kriminality v zemích v roce 2014.....	64
Obrázek 4: Index kriminality v zemích v roce 2015.....	65
Obrázek 5: Index kriminality v zemích v roce 2016.....	66
Obrázek 6: Index kriminality v zemích v roce 2017.....	67
Obrázek 7: Index kriminality v zemích v roce 2018.....	68
Obrázek 8: Index kriminality v zemích v roce 2019.....	69

IV. Seznam příloh

Příloha č.1: Dotazník

Dobrý den, jmenuji se Adéla Fučíková, studuji na Ekonomické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a chtěla bych Vás požádat o spolupráci a vyplnění ANONYMNÍHO dotazníků. Vaše odpovědi budou zpracovány v rámci dotazníkového šetření v mé bakalářské práci s názvem – Ekonomické aspekty trestněprávního postihu právnických osob.

Otázka č.1: Prosím, uveďte typ právní formy Vaší společnosti (př. Akciová společnost, společnost s ručením omezeným atp.)

Otázka č.2: Kolik má Vaše společnost zaměstnanců?

Otázka č.3: Jak dlouho již působíte na českém trhu?

Otázka č.4: Prosím uveďte, jaká výše peněžitého trestu, který by Vám byl uložen jako následek trestní odpovědnosti by byl pro Vás zanedbatelný? (prosím uveďte maximální možnou částku).

Otázka č.5: Prosím uveďte, jaká výše peněžitého trestu, který by Vám byl uložen jako následek trestní odpovědnosti by byl pro Vás únosný, ale jeho splacení by Vám činilo potíže a Vaše firma by musela přistoupit k jistým omezením? (prosím uveďte maximální možnou částku).

Otázka č.6: Prosím uveďte, jaká výše peněžitého trestu, který by Vám byl uložen jako následek trestní odpovědnosti by byl pro Vás likvidační? (prosím uveďte maximální možnou částku).

Otázka č.7: Prosím uveďte, jaký by pro Vaši společnost měl ekonomický následek uložení pokuty Vaši společnost ve výši 50 000 Kč, dále pokuta ve výši 300 000 Kč, 500 000 Kč a více než 1 000 000 Kč?

Otázka č.8: Jaký trest by byl pro Vás z hlediska ekonomiky podniku nejhorší – peněžité trest, trest zákaz plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži nebo zákaz přijímání dotací a subvencí?

Otázka č.9: Vyskytuje se Vašem okolí společnost, která se dopustila trestného činu? (znáte takovou právnickou osobu, popřípadě s ní spolupracujete?)

Otázka č.10: Pokud by Vaše společnost uzavírala smlouvu s právnickou osobou, o které byste věděli, že se dopustila trestného činu, přistupovali byste k této společnosti stejně, jako ke společnosti, která trestný čin nikdy nespáchala?

Otázka č.11: Má Vaše společnost právníka na trestní záležitosti?

Otázka č.12: Jaké druhy trestů (Trest zrušení právnické osoby, Trest propadnutí majetku, Peněžité trest, Trest propadnutí věci, Trest zákaz činnosti, Trest zákaz plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži, Trest zákaz přijímání dotací a subvencí, Uveřejnění rozsudku) si myslíte, že jsou nejčastěji uděleny soudem?

Otázka č.13: Domníváte se, že počet trestných činů právnických osob má vzrůstající nebo naopak klesající tendenci?

Velmi Vám děkuji za spolupráci!